

INNOWACJE

INNOWACYJNOŚĆ I WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA W PO KL

BEZ GRANIC

NR III/PAŹDZIERNIK 2010

2010

Biuletyn
Krajowej Instytucji Wspomagającej
Programu Operacyjnego
Kapitał Ludzki

ISSN 2080-8194

INNOWACJA SPOŁECZNA
PRZECIWKO WYKLUCZENIU

POLSKA JEST POLIGONEM
EUROPEJSKIEJ POLITYKI SPÓJNOŚCI

JAK TO SIĘ ROBI W SZWECJI

INNOWACJE JAK
WIOSENNY DESZCZ

SPIS TREŚCI

- 3 Od redakcji
- 4 Krajowa Instytucja Wspomagająca w Centrum Projektów Europejskich – nad czym pracujemy, jak wspieramy
- 9 Polska jest poligonem europejskiej polityki spójności
Rozmowa z Dorotą Bortnowską, zastępcą dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego
- 12 Innowacja społeczna przeciwko wykluczeniu
Rozmowa z Jarosławem Dudą, sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, pełnomocnikiem rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
- 15 Innowacje jak wiosenny deszcz
Jak ewaluowały teorie rozwoju regionalnego oraz jakie w nich miejsce zajmują innowacje
- 18 Akademia Rzemiosł Artystycznych
Rozmowa z Tomaszem Pactwą, zastępcą dyrektora Biura Funduszy Europejskich w Urzędzie m.st. Warszawy
- 21 Doświadczenia programu EQUAL pozwalają zmniejszyć ryzyko w projektach innowacyjnych PO KL
Rozmowa z Aliną Szydłowską z Wydziału Koordynacji PO KL Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie
- 23 Jak to się robi w Szwecji
Kilka słów na temat szwedzkiego systemu wdrażania EFS oraz wizyty Szwedzkiej Rady EFS w Polsce
- 25 Badania to klucz do sukcesu
Rozmowa z dr Justyną Osuch, dyrektorem Biura Studiów Podyplomowych i Programu Executive MBA w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu
- 27 Czekamy na innowacyjne rozwiązania w zakresie wydłużania aktywności zawodowej
Rozmowa z Bogusławem Wijatykiem, dyrektorem Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego i Rozwoju Obszarów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego
- 30 Rozwijanie zdolności koncepcyjnego myślenia należy zaczynać od najmłodszych lat
Rozmowa z Michałem Opieczyńskim, dyrektorem Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 32 Ryzyko to nieodzowny element projektów innowacyjnych
Rozmowa z Pawłem Staniszewskim, p.o. kierownika Zespołu do spraw Projektów Innowacyjnych w Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich
- 34 Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
- 36 Potrzeba determinacji
Rozmowa z Aliną Szklaruk, trenerem/doradcą kluczowym Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego w Warszawie
- 38 Spotkanie punktów kontaktowych do spraw innowacyjności i współpracy ponadnarodowej PO KL
- 40 Funkcjonowanie Sieci Tematycznych – aktualności
- 41 Pojęcie „innowacyjność” jest zbyt płynne
Rozmowa z Przemysławem Koperskim, przewodniczącym Krajowej Sieci Tematycznej „Zatrudnienie i integracja społeczna”

INNOWACJE BEZ GRANIC
BIULETYN KRAJOWEJ INSTYTUCJI
WSPOMAGAJĄCEJ PO KL

WYDAWCA:
Centrum Projektów Europejskich
ul. Domaniewska 39A
02-672 Warszawa
tel. (22) 378 31 00
faks (22) 201 97 25

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:
Edyta Smolarska
(redaktor naczelna)
Jolanta Liczbińska
Tomasz Mrozek
Łukasz Nowak
Wojciech Wojnowski
Ewa Wosik

OPRACOWANIE GRAFICZNE,
SKŁAD I ŁAMANIE:
eufhoria design s.c.

DRUK:
„Studio L” Sp. j.

Przekazując teksty do redakcji, autorzy przenoszą na wydawcę prawo do publikacji (prawa autorskie i wydawnicze). Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adjustowania nadesłanych tekstów.

Biuletyn współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i rozprawdzany bezpłatnie.

ISSN 2080-8194

NAKŁAD: 6000 egz.

Od redakcji

Czy realizacja projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki ruszyła już pełną parą? Jak można wykorzystać doświadczenia Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL? Czy innowacyjne rozwiązania warto wypracowywać w partnerstwie, a jeśli tak, to jak zorganizować partnerstwo, aby służyło wszystkim stronom i funkcjonowało bez zakłóceń? Na łamach niniejszego numeru Biuletynu pragniemy podzielić się z Państwem doświadczeniami i przemyśleniami osób, które mają na ten temat dużą wiedzę – doradzają, przestrzegają, niekiedy krytykują, ale z pewnością zmuszają do myślenia i inspirują.

O budowaniu partnerstwa na rzecz konkretnego pomysłu innowacyjnego rozmawiamy z Tomaszem Pactwą z Biura Funduszy Europejskich w Urzędzie m.st. Warszawy, który realizację projektu pobudzania rzemiosła artystycznego w województwie mazowieckim zaczął właśnie od poszukiwania partnerów, a samą realizację projektu postrzega nie tylko jako wielką szansę rozwiązania zidentyfikowanego problemu, ale dostrzega także konieczność zastosowania zasad zarządzania biznesowego do jego skutecznej realizacji.

O tym, jak korzystać z doświadczeń i produktów wypracowanych w ramach PIW EQUAL zapytaliśmy z jednej strony realizatorów tych projektów, z drugiej zaś przedstawicieli instytucji, które lekcje płynące z PIW EQUAL wykorzystują do zmniejszenia ryzyka realizacji innowacji w PO KL.

Ponadto prezentujemy Państwu spojrzenie na interesujące nas zagadnienia z szerszej perspektywy: w ujęciu teoretycznym – prześledzimy, co innowacje mają wspólnego z wiosennym deszczem, w ujęciu praktycznym – o Europejskim Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym rozmawiamy z sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, panem Jarosławem Dudą, zaś o aspekty strategiczne, w tym perspektywy dla Europejskiego

Funduszu Społecznego w kolejnym okresie programowania, zapytaliśmy zastępcę dyrektora Departamentu EFS w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, panią Dorotę Bortnowską.

W stałej rubryce poświęconej pracom Krajowej Instytucji Wspomagającej zachęcamy do odwiedzenia rozszerzonego portalu oraz zapoznania się z nowymi materiałami KIW, m.in. z poradnikiem dotyczącym upowszechniania i mainstreamingu w projektach innowacyjnych PO KL. Mamy nadzieję, że interesujące okażą się dla Państwa także informacje o przebiegu wizyty przedstawicieli szwedzkiej Instytucji Zarządzającej EFS w Polsce, której wymiernym rezultatem jest organizowane przez KIW forum mające na celu znalezienie partnerów dla polskich projektodawców.

Życzymy miłej lektury,

Edyta Smolarska

Naczelnik Krajowej Instytucji Wspomagającej

Nad czym pracujemy... Jak wspieramy...

W tym wydaniu Biuletynu prezentujemy Państwu nasze działania dotyczące szeroko pojętego procesu informacyjnego. Chodzi oczywiście o informowanie na temat zagadnień nas i Państwa interesujących – czyli projektów innowacyjnych oraz projektów współpracy ponadnarodowej PO KL. Przedstawiamy dwa wymiary tych działań: aspekt praktyczny – dotyczący rozbudowy portalu KIW i współpracy z mediami oraz aspekt teoretyczny – czyli materiały opracowane przez KIW: podręcznik dotyczący upowszechniania i mainstreamingu, rekomendacje w obszarze działań informacyjno-promocyjnych na rzecz projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej oraz broszurę prezentującą wagę empowermentu w realizacji innowacji.

Portal KIW – nowa odsłona

Ze względu na oferowane przez Krajową Instytucję Wspomagającą – Centrum Projektów Europejskich szeroko rozumiane wsparcie dla podmiotów zaangażowanych w realizację projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej – zarówno w komponencie centralnym, jak i regionalnym – pojawiła się konieczność rozbudowy istniejącego portalu internetowego KIW. Narzędzia, które stanowi jedną z najważniejszych form komunikacji KIW, a jednocześnie jest miejscem, w którym zgromadzone są najistotniejsze informacje związane z realizacją projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL.

Dla początkujących i nie tylko

Od niedawna użytkownicy portalu KIW mają możliwość odwiedzenia – oprócz wcześniej funkcjonujących działów, takich jak „Wiadomości”, „Dokumenty” czy „Publikacje” – także nowych działów tematycznych. Jednym z nich jest zakładka „Dla początkujących”. Umieściliśmy w niej informacje, które pozwolą zaznajomić się z tematyką innowacyjności i ponadnarodowości osobom, które wcześniej nie miały kontaktu z tego typu przedsięwzięciami. Założeniem działu jest odejście od języka oficjalnych dokumentów na rzecz prostego, klarownego przekazu.

Dla stałych użytkowników portalu przygotowaliśmy długo oczekiwaną zakładkę „Interpretacje IZ”, zawierającą oficjalne stanowisko Instytucji Zarządzającej w wybranych zagadnieniach dotyczących procesu realizacji projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej.

Wszystkie regiony w jednym miejscu

Kolejnym nowym elementem na portalu KIW jest miejsce poświęcone regionom, podzielone na 16 części

przeznaczonych dla poszczególnych województw. Zawiera aktualnie informacje dotyczące m.in. ogłoszonych konkursów, linki do dokumentów i publikacji, a także kontakty do osób oraz instytucji związanych z realizacją projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w danym regionie, w tym opiekunów regionów z ramienia KIW. W przyszłości planujemy rozbudowę tego działu o kolejne elementy, dążymy bowiem do tego, żeby stanowił swoiste kompendium wiedzy o tym, co się dzieje w regionach. Zapraszamy wszystkie zainteresowane osoby do odwiedzenia „regionów” w portalu Krajowej Instytucji Wspomagającej.

Aspiracje ponadnarodowe

Osobną zakładkę otrzymały w portalu zagadnienia dotyczące współpracy ponadnarodowej. Zawiera ona wszystkie przydatne informacje dla osób zainteresowanych tematyką ponadnarodowości, w tym m.in.:

- zagraniczne ogłoszenia o konkursach;
- dostęp do strony Transnationality.eu (służącej wymianę informacji na temat współpracy ponadnarodowej) oraz strony Toolkit (zawierającej bazę danych na temat wdrażania projektów współpracy ponadnarodowej we wszystkich krajach Unii Europejskiej);
- informacje poświęcone Europejskim Sieciom Współpracy (European Learning Networks), których zadaniem jest wymiana doświadczeń, dobrych praktyk oraz wspólna praca nad metodami rozwiązywania określonych problemów.

W zakładce będą także zamieszczane informacje dotyczące, organizowanych przez KIW od tego roku, forów poszukiwania partnerów zagranicznych dla projektów realizowanych w ramach PO KL.

Forum pilotażowe z potencjalnymi partnerami m.in. ze Szwecji odbędzie się w listopadzie br. O efektach będziemy Państwa informować na łamach Biuletynu oraz za pośrednictwem zakładki „Współpraca ponadnarodowa”.

Sieci Tematyczne ruszyły pełną parą

Oprócz nowych działów rozbudowane zostały istniejące zakładki, w tym przede wszystkim zakładka „Sieci Tematyczne”. Dział dotyczący Sieci został podzielony na dwie części:

- dotyczącą Krajowych Sieci Tematycznych (cztery sieci obszarowe: „Adaptacyjność”, „Dobre rządzenie”, „Edukacja i szkolnictwo wyższe” oraz „Zatrudnienie i integracja społeczna”);
- poświęconą Regionalnym Sieciom Tematycznym, z zachowaniem podziału na województwa (zakładka dotycząca RST będzie uzupełniana w miarę postępów prac w poszczególnych województwach).

W dziale dotyczącym Sieci Tematycznych każdy zainteresowany znajdzie najważniejsze informacje związane z ich funkcjonowaniem – zadania, dokumenty oraz dane kontaktowe i kalendarz wydarzeń. Dla członków ST zostanie także przygotowane forum wymiany informacji.

Jeszcze więcej informacji w przyszłości

Planujemy uruchomienie kolejnych zakładek i funkcji ułatwiających dostęp do informacji na temat projektów współpracy ponadnarodowej i projektów innowacyjnych PO KL. Będą to zarówno proste elementy (w rodzaju kalendarium wydarzeń czy newslettera), jak i bardziej złożone, np. baza-wyszukiwarka konkursów oraz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej. Dla dziennikarzy powstanie serwis prasowy (*press room*).

Robimy to dla Państwa

Zapraszamy Państwa do współuczestniczenia w tworzeniu portalu KIW – miejsca przyjaznego dla odbiorców, przejrzystego oraz zawierającego przydatne dla Państwa informacje, stanowiącego „miejsce spotkań” z innowacyjnością i ponadnarodowością. Będziemy wdzięczni za wszelkie wskazówki, które pomogą nam podążać w tym właśnie kierunku oraz spełniać Państwa oczekiwania. Pomysły i opinie można przysyłać na adres: tomasz.mrozek@cpe.gov.pl

Współpraca z mediami

Planowane działania KIW w obszarze mediów będą polegały na:

- wspieraniu Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia we współpracy z media-

mi regionalnymi, zwłaszcza poprzez umożliwienie przekazywania między poszczególnymi instytucjami doświadczeń oraz dobrych praktyk tej dziedziny;

- bezpośredniej współpracy z ogólnokrajowymi mediami opiniotwórczymi, w tym na rzecz inicjatyw regionalnych.

Działania KIW w obszarze mediów

Jednym z głównych kierunków wsparcia KIW dla Instytucji Pośredniczących / Instytucji Pośredniczących II stopnia będzie rozpowszechnianie wśród tych instytucji wiedzy o dobrych praktykach i sprawdzonych, skutecznych metodach współpracy z mediami na rzecz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, stosowanych w innych województwach.

Współpraca KIW z mediami ogólnokrajowymi będzie się koncentrować na dwóch zasadniczych obszarach:

- *public relations*;
- promowanie dobrych praktyk.

Przykładowe, planowane formy działań to:

- utworzenie bazy dziennikarzy mediów opiniotwórczych, zainteresowanych tematyką Europejskiego Funduszu Społecznego, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, projektów innowacyjnych oraz projektów współpracy ponadnarodowej;
- pośredniczenie w kontaktach Instytucji Pośredniczących / Instytucji Pośredniczących II stopnia z mediami ogólnokrajowymi;
- przygotowywanie i wysyłanie komunikatów prasowych;
- prowadzenie *press roomu* (przygotowywanie informacji w formacie dziennikarskim);
- prezentowanie regionalnych aspektów projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w mediach ogólnokrajowych / *press roomie*;
- zapraszanie dziennikarzy na wszystkie ważne wydarzenia publiczne organizowane przez KIW (konferencje, seminaria);

- przekazywanie multimedialnych prezentacji na temat rezultatów projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w formie dostosowanej do potrzeb dziennikarzy.

Podstawowym narzędziem tej współpracy będzie Internet.

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z całym materiałem, dostępnym na portalu KIW w zakładce „Wsparcie KIW”.

Upowszechnianie i mainstreaming

Procesy upowszechniania i mainstreamingu mają szczególne znaczenie w przypadku projektów innowacyjnych. Innowacyjne rozwiązania, o ile okażą się skuteczne, powinny zostać wykorzystane w praktyce na szerszą skalę i przyczynić się do wzrostu efektywności polityk w obszarach wsparcia PO KL. Aby to osiągnąć, niezbędne są skuteczne działania mające na celu upowszechnianie oraz mainstreaming. Stąd wynika wyjątkowe znaczenie przypisane tym procesom w projektach innowacyjnych.

W projekcie innowacyjnym testującym upowszechnianie i mainstreaming należy zaplanować i uwzględnić już na etapie planowania. Po zatwierdzeniu strategii wdrażania projektu beneficjent przystępuje do zintensyfikowanych działań upowszechniających i włączających. Początkowo dotyczą one wstępnej wersji produktu finalnego, a następnie przeprowadzane jest upowszechnianie i włączanie zwalidowanego produktu finalnego do głównego nurtu polityki lub praktyki. W przypadku projektów upowszechniających, działania w projekcie koncentrują się wyłącznie na tych dwóch rodzajach zadań.

Od września br. na portalu KIW dostępny jest poradnik dotyczący upowszechniania i mainstreamingu w projektach innowacyjnych PO KL, opracowany przez zespół specjalistów KIW. Termin „mainstreaming” stosowany jest tam zamiennie z określeniem „działania włączające”.

Materiał ten jest przeznaczony dla projektodawców i beneficjentów projektów innowacyjnych PO KL, zarówno testujących, jak i upowszechniających, w tym z komponentem ponadnarodowym, członków Sieci Tematycznych, pracowników Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia oraz wszystkich osób zainteresowanych tymi zagadnieniami.

Z zasad zawartych w poradniku skorzystać mogą także beneficjenci projektów współpracy ponadnarodowej realizowanych w ramach PO KL. Jakkolwiek nie ciąży na nich obowiązek upowszechniania i mainstreamingu w takim stopniu jak w przypadku projektów innowa-

cyjnych, to jednak często rezultaty tych projektów również muszą być upowszechniane oraz włączane, by zapewnić ich stosowanie.

W poradniku starano się przybliżyć odbiorcom pojęcia upowszechniania i mainstreamingu oraz wskazać narzędzia, za pomocą których można realizować i monitorować działania w obrębie obu tych procesów.

W pracach nad dokumentem uwzględniono także osiągnięcia wypracowane w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, w tym w zwłaszcza przez *Community of Practice – Innovation and Mainstreaming* – działającej w ramach PIW EQUAL grupy złożonej z przedstawicieli państw członkowskich, której celem była wymiana doświadczeń, narzędzi i metod wykorzystywanych w innowacyjności i mainstreamingu. W związku z brakiem na obecnym etapie wystarczających doświadczeń w tej dziedzinie w ramach PO KL, również tzw. dobre praktyki mainstreamingu oparte są na osiągnięciach Partnerstw na rzecz Rozwoju zarówno w Polsce, jak i w innych krajach członkowskich Wspólnoty.

KIW planuje aktualizowanie poradnika. W nowych wersjach będą prezentowane pojawiające się dobre praktyki w zakresie upowszechniania i mainstreamingu projektów innowacyjnych PO KL. W pierwszej wersji materiału, ze względu na założenia dotyczące organizacji konkursów na projekty innowacyjne określone przez Instytucję Zarządzającą, koncentrujemy się na projektach innowacyjnych testujących, ale treści odnoszące się do narzędzi upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki mają zastosowanie także do projektów innowacyjnych upowszechniających.

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z materiałem, dostępnym na portalu KIW w zakładce „Publikacje”.

Do końca tego roku poradnik dotyczący upowszechniania i mainstreamingu w projektach innowacyjnych PO KL zostanie wydany i przekazany do instytucji zaangażowanych w realizację projektów innowacyjnych PO KL. Na jego podstawie zostanie również opracowana broszura będąca kompendium wiedzy w tej dziedzinie.

Działania informacyjno-promocyjne

W ramach prac nad rekomendacjami w obszarze działań informacyjno-promocyjnych na rzecz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej PO KL, KIW zapytała Instytucje Pośredniczące i Instytucje Pośredniczące II stopnia o zakres prowadzonych przez nie działań w tej dziedzinie, a także o dostrzegane problemy oraz oczekiwania względem KIW CPE.

Do zidentyfikowanych elementów niesprzyjających promowaniu projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej oraz informowaniu o tego typu projektach w można zaliczyć m.in.:

- Niewyodrębnianie działań informacyjno-promocyjnych na rzecz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej oraz narzędzi ich realizacji w Rocznych Planach Działań Informacyjno-Promocyjnych, czego skutkiem jest:
 - ubogi katalog działań i narzędzi ukierunkowanych wyłącznie na promocję projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej;
 - brak podstaw do oceny skuteczności tych działań, a tym samym niemożność wskazania obszarów wymagających zmiany.
- Brak wyodrębnionych zakładki i informacji poświęconych projektom innowacyjnym i projektom współpracy ponadnarodowej na stronach internetowych większości Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia (będących coraz powszechniejszym źródłem informacji dla projektodawców).
- Brak ogłoszeń konkursowych poświęconych jedynie projektom innowacyjnym i projektom współpracy ponadnarodowej.

Z przekazanych przedstawicielom KIW informacji o stosowanym przez Instytucje Pośredniczące i Instytucje Pośredniczące II stopnia podejściu i narzędziach w zakresie informacji i promocji wynika, że działania informacyjno-promocyjne na rzecz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej prowadzone są w zróżnicowanym zakresie, według różnych zasad oraz przy użyciu odmiennych narzędzi i zasobów.

Doceniając tę różnorodność i opierając się na niej, KIW opracowała rekomendacje na temat prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych na rzecz projektów innowacyjnych oraz projektów współpracy ponadnarodowej. Celem dokumentu jest zaproponowanie spójnego i kompleksowego modelu realizacji tych działań, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron proponowanych metod i narzędzi.

Dokument zakłada podejście projektowe, uwzględniając etapy: planowania, realizacji, monitoringu i ewaluacji. Dla realizacji proponowanych działań wyodrębniono dwie fazy: przedaplikacyjną i poaplikacyjną. Ta pierwsza trwa do dnia złożenia wniosków o dofinansowanie w konkursie, druga zaś rozpoczyna się z chwilą podpisania umów o dofinansowanie i trwa co najmniej do dnia zakończenia realizacji projektu.

Wśród proponowanych narzędzi znalazły się również te, które są obecnie stosowane z powodzeniem

w różnych regionach. Rekomendacje KIW mają zwrócić uwagę na efektywność tych narzędzi oraz zachęcić inne instytucje do ich stosowania podczas realizowanych przez siebie konkursów.

Rekomendacje KIW w zakresie informacji i promocji są spójne z *Modelem strategicznego podejścia do realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej PO KL*, opierającym się na „oddolnym” wylanianiu pomysłów/projektów innowacyjnych oraz strategicznym planowaniu w przedmiotowym zakresie, z uwzględnieniem wszystkich potencjalnych sprzymierzeńców na rzecz identyfikowania oraz wdrażania projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej.

Model strategiczny, opracowany przez KIW, został zaprezentowany w numerze I/2010 Biuletynu. Dostępny jest także na portalu KIW w zakładce „Wsparcie KIW” („Rekomendacje”).

Podkreślamy również duże znaczenie współpracy między wszystkimi instytucjami i podmiotami zaangażowanymi w działania informacyjno-promocyjne na rzecz projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W katalogu rozwiązań i narzędzi zwróciliśmy uwagę m.in. na następujące elementy:

- Wyodrębnienie w Rocznym Planie Działań Informacyjno-Promocyjnych działań odnoszących się wyłącznie do projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej.
- Utworzenie tzw. Zespołu Prowadzącego, złożonego z kilkuosobowej grupy pracowników-specjalistów z Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia, który zajmowałby się konkretnym konkursem, a po wyborze projektów do dofinansowania – opieką nad projektodawcami od początku do końca realizacji danego projektu.
- Przeprowadzanie spotkań na poziomie regionalnym/lokalnym/tematycznym, angażujących społeczności regionalne/lokalne oraz środowiska tematyczne w celu wskazania problemów kwalifikujących się do wsparcia z projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej.
- Organizowanie seminariów i warsztatów, a także prowadzenie doradztwa indywidualnego i infolinii oraz platformy wymiany informacji w fazie przedaplikacyjnej.
- Wykorzystywanie dostępnych źródeł informacji o partnerach zagranicznych.
- Intensywniejsze wykorzystywanie różnych form współpracy z mediami.

- Szkolenia, opracowanie wzorów i doradztwo indywidualne jako formy wsparcia w zarządzaniu projektami innowacyjnymi i projektami współpracy ponadnarodowej w fazie poaplikacyjnej.
- Sesje wymiany wiedzy i doświadczeń oraz platforma intranetowa jako formy uczenia się projektodawców.

Ponadto, z racji niskiego i złożonego charakteru projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, warto zwrócić uwagę na następujące elementy:

- konieczność bardzo uważnego i dobrze przemyślanego doboru odbiorców działań informacyjno-promocyjnych;
- położenie nacisku na zindywidualizowane, profesjonalne doradztwo;
- „odczarowanie” innowacji społecznych;
- wypromowanie tych aspektów projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, które stanowią o ich wyjątkowym znaczeniu dla postępu społecznego, odróżniających je od tzw. projektów standardowych.

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z całym materiałem, dostępnym na portalu KIW w zakładce „Wsparcie KIW” („Rekomendacje”). Dokument był konsultowany z Instytucjami Pośredniczącymi i Instytucjami Pośredniczącymi II stopnia w sierpniu 2010 roku i spotkał się z pozytywną opinią.

Empowerment w projektach innowacyjnych PO KL

Empowerment to zaangażowanie w prace projektowe grup, których dotyczą proponowane rozwiązania innowacyjne. Stosowanie zasady empowermentu jest obligatoryjne w projektach innowacyjnych PO KL.

Grupy docelowe w projektach innowacyjnych, które powinny być zaangażowane w realizację projektu innowacyjnego, to zarówno użytkownicy, jak i odbiorcy innowacyjnych rozwiązań. Grupy docelowe powinny uczestniczyć w realizacji projektu na każdym etapie, być „współtwórcami” wypracowanego narzędzia.

Dotychczasowe doświadczenia związane ze stosowaniem zasady empowermentu w Programie Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL wskazują, że bez aktywnego udziału grup docelowych w projektach, które mają na celu rozwiązywanie problemów dotyczących tych grup, trudno mówić o rzeczywistych efektach.

Opracowana przez nas broszura ma zatem na celu zwrócenie uwagi potencjalnych projektodawców na istotę i wagę empowermentu w powodzeniu realizowanego projektu, stanowiąc zbiór podstawowych informacji na temat udziału grup docelowych w realizacji projektów innowacyjnych w PO KL.

Nie możemy bowiem zapominać, że wszystkie działania projektowe, które podejmujemy, mają komuś służyć, generować konkretne zmiany, a tych nie możemy w skuteczny sposób osiągnąć bez aktywności samych zainteresowanych. Projekty innowacyjne stanowią niepowtarzalną okazję, aby w kompleksowy sposób wykorzystać potencjał wiedzy i doświadczenia, który tkwi w odbiorcach oraz użytkownikach projektów.

Dajmy im i sobie szansę! •

Polska jest poligonem europejskiej polityki spójności

Rozmowa z **Dorotą Bortnowską**, zastępcą dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego

W ramach PO KL oprócz projektów standardowych wyodrębniono również projekty innowacyjne. Jaką definicję innowacyjności stosuje Pani do tego typu projektów?

Zanim podjęliśmy próbę zdefiniowania innowacji w PO KL, dyskutowaliśmy na ten temat z członkami Komitetu Monitorującego. Zastanawialiśmy się wówczas, czy definiowanie

innowacji nie zawęzi jej rozumienia. Ostatecznie udało nam się zaznaczyć ogólne ramy, które powinny kierunkować projektodawców oraz pomagać im w rozumieniu tego, jak innowacyjność powinna być postrzegana w ramach projektów społecznych, a jednocześnie uniknąć sytuacji, w której każda próba definicji innowacyjności ograniczy jej zakres i inwencję pomysłodawców. Kładziemy zatem nacisk na to, aby w wyniku projektu innowacyjnego powstało nowe rozwiązanie pozwalające na skuteczniejsze i efektywniejsze zwalczanie problemów rynku pracy. Poprzez „nowy instrument” nie rozumiemy bynajmniej rozwiązań, które nigdy wcześniej nigdzie nie funkcjonowały. Projektodawca w ramach projektu innowacyjnego może zakładać udoskonalenie pewnych metod, które do tej pory były wykorzystywane, ale nie pozwalają na osiągnięcie satysfakcjonujących rezultatów. Może również adaptować rozwiązania wykorzystywane z sukcesem np. w innych krajach Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, jako Instytucja Zarządzająca, odgrywa znaczącą rolę we wdrażaniu PO KL. Nadzorują Państwo pracę wielu instytucji zaangażowanych w dystrybucję funduszy

z EFS. Jaką receptę ma resort na odpowiednie strategiczne zarządzanie i koordynowanie PO KL (EFS w Polsce) oraz podległych instytucji?

Przywiązujemy dużą wagę do współpracy z poszczególnymi instytucjami i konsultowania z nimi podejmowanych przez nas decyzji. Wychodzimy z założenia, iż skuteczność interwencji EFS jest uwarunkowana jej odpowiednim dostosowaniem do potrzeb identyfikowanych na poziomie najbliższym odbiorcy pomocy. Dlatego, w ramach zatwierdzania corocznie opracowywanych dokumentów wskazujących na zakres wsparcia w danym roku kalendarzowym, ograniczamy się do określania strategicznych kwestii wymagających ukierunkowania środków finansowych oraz uwzględnienia potrzeb specyficznych dla danego regionu czy sektora. Jednym z instrumentów zarządzania jest podział środków pomocy technicznej. Od 2011 roku wejdzie w życie nowy system podziału pomocy technicznej, który zawiera elementy motywacyjne.

Co jest najtrudniejszym elementem dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Kładziemy nacisk na to, aby w wyniku projektu innowacyjnego powstało nowe rozwiązanie pozwalające na skuteczniejsze i efektywniejsze zwalczanie problemów rynku pracy. Poprzez „nowy instrument” nie rozumiemy bynajmniej rozwiązań, które nigdy wcześniej nigdzie nie funkcjonowały. Projektodawca w ramach projektu innowacyjnego może zakładać udoskonalenie pewnych metod, które do tej pory były wykorzystywane, ale nie pozwalają na osiągnięcie satysfakcjonujących rezultatów.

we wdrażaniu projektów innowacyjnych z EFS: koordynacja prac, planowanie...

Dużym wyzwaniem jest przyjęcie na poziomie programu horyzontalnego podejścia do realizacji tych projektów i w konsekwencji przygotowanie systemu wdrażania, w tym instytucji odpowiedzialnych za poszczególne priorytety. Ten ostatni aspekt ma szczególne znaczenie ze względu na fakt, iż większość instytucji zaangażowanych we wdrażanie działań nie miała dotąd doświadczenia w realizacji projektów innowacyjnych, stąd ich ostrożne podejście do tego tematu. Nabycie wiedzy w tej dziedzinie wymaga czasu i jest procesem ciągłym, który będzie trwał do końca tej perspektywy finansowej wraz z cyklem życia projektów innowacyjnych wchodzących w kolejne fazy wymagające od instytucji finansujących projekty nowych umiejętności. Proces „uczenia się” innowacji przez poszczególne instytucje powoduje również, iż wiele naszych wysiłków koncentruje się na ich przekonaniu do uwzględnienia realizacji tych projektów na większą skalę. Kolejnym wyzwaniem jest koordynacja działań pomiędzy poszczególnymi regionami, a także między komponentami centralnym i regionalnym. W przypadku, gdy w ramach konkursu na projekty innowacyjne uwzględniono realizację komponentu ponadnarodowego, dodatkowa trudność wiąże się z informowaniem podmiotów zaangażowanych we wdrażanie EFS w innych krajach członkowskich oraz koordynowaniem działań na poziomie już nie tylko na krajowym, ale również unijnym.

Projekty innowacyjne i projekty współpracy ponadnarodowej w PO KL są wdrażane zarówno centralnie (Instytucje Pośredniczące), jak i regionalnie (urzędy marszałkowskie i wojewódzkie urzędy pracy). Do pomocy we wdrażaniu tych projektów została powołana Krajowa Instytucja Wspomagająca PO KL. Jakie znaczenie,

według Pani Dyrektor, ma KIW dla wdrażania tych projektów oraz wypracowania wielu innowacyjnych rozwiązań?

Powołanie KIW wiązało się z przekonaniem, iż projekty innowacyjne i projekty współpracy ponadnarodowej wymagają dodatkowego wsparcia szkoleniowo-doradczego zarówno instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie, jak i samych projektodawców. W przypadku projektów współpracy ponadnarodowej duże znaczenie ma aktywne pośredniczenie KIW w poszukiwaniu partnerów zagranicznych zainteresowanych nawiązaniem współpracy z projektodawcami PO KL. Ponadto KIW, jako sekretariat Sieci Tematycznych zaangażowanych w upowszechnianie i włączanie rezultatów wypracowanych w ramach projektów innowacyjnych do praktyki i polityki, będzie pełnił rolę koordynującą i monitorującą zakres pojawiających się rozwiązań innowacyjnych.

Ministerstwo podjęło decyzję o usytuowaniu dwóch instytucji (Krajowej Instytucji Wspomagającej i Krajowego Ośrodka EFS) zaangażowanych we wdrażanie PO KL w Centrum Projektów Europejskich. KIW zajmuje się tylko projektami innowacyjnymi i projektami współpracy ponadnarodowej, a KOEFS również projektami standardowymi. Co skłoniło resort do podjęcia takiej decyzji i jakie ma to znaczenie dla wdrażania PO KL w Polsce? Czy pozwala to na lepsze koordynowanie i wdrażanie projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej?

Z całą pewnością każda forma łączenia różnych zadań dotyczących EFS w ramach jednej instytucji pozwala z jednej strony na lepszą koordynację, z drugiej – zmniejsza koszty administracyjne. W przypadku projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej mamy już konkretne efekty wspólnych działań KOEFS i KIW związane ze wsparciem przez ROEFS projektodawców podczas opracowywania tego rodzaju projektów, tworzenia partnerstw projektowych oraz animowania środowiska lokalnego.

Czy takie „strategiczne” podejście zostało wypracowane przez resort, czy korzystali Państwo z doświadczeń innych państw członkowskich Unii Europejskiej w zarządzaniu EFS?

W przypadku projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej mamy już konkretne efekty wspólnych działań KOEFS i KIW związane ze wsparciem przez ROEFS projektodawców podczas opracowywania tego rodzaju projektów, tworzenia partnerstw projektowych oraz animowania środowiska lokalnego.

W poszczególnych państwach członkowskich przyjęto różne rozwiązania w zakresie wdrażania programów operacyjnych. Część z nich jest zarządzana na poziomie kraju, część wyłącznie na poziomie poszczególnych regionów. Trudno wskazać na konkretne przejęte przez nas rozwiązania systemowe. Wszyscy uczyliśmy się od siebie nawzajem, wykorzystujemy sprawdzone dobre praktyki i adaptujemy je do naszych potrzeb. W przypadku projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej we Francji i Wielkiej Brytanii powołano podobne instytucje wspierające jak polska KIW, ale zakres ich odpowiedzialności różni się w zależności od specyfiki danego programu.

Projekty innowacyjne w PO KL mają poszukiwać i testować rozwiązania problemów rynku pracy, integracji społecznej, administracji czy też systemu edukacji. Jakie widzi Pani szanse w realizacji projektów innowacyjnych i ponadnarodowych dla gospodarki społecznej Polski oraz poszczególnych obszarów wsparcia?

Główna szansa wynika z istoty innowacji, która pozwala na przetestowanie skuteczności planowanych zmian, w tym o charakterze systemowym, w skali mikro, przy zaangażowaniu niewielkich środków finansowych (w porównaniu z wprowadzaniem danych rozwiązań na szerszą skalę) oraz weryfikowanie ich adekwatności już po wprowadzeniu reform. Dotychczasowy trzyletni okres wdrażania PO KL wskazuje, iż pewne problemy (np. długotrwały bezrobocie czy osób niepełnosprawnych) są niwelowane poprzez projekty standardowe, niemniej wyraźnie widać, że nadal brakuje podejścia niestandardowego, które pozwoliłoby na wypracowanie metod bardziej efektywnych. Jest to z pewnością luka, którą mogą wypełnić projekty inno-

wacyjne. Sytuacja wygląda bardzo podobnie w przypadku projektów współpracy ponadnarodowej. W tego typu projektach partnerzy zagraniczni dysponują rozwiązaniami, które mogłyby zostać wykorzystane na polskim gruncie.

Można odnieść wrażenie, że projekty innowacyjne są przeznaczone tylko dla wybranych projektodawców – instytucji „eksperckich”, które od dłuższego czasu zajmują się problemami danego obszaru wsparcia...

Katalog projektodawców dla działań innowacyjnych nie jest odgórnie ograniczony. Z pewnością jednak podmiot, który bardzo dobrze zna problemy grupy docelowej i działa w danym obszarze od wielu lat, ma większe predyspozycje do realizacji projektu innowacyjnego. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż podczas tworzenia nowego instrumentu wsparcia, w celu zapewnienia jego skuteczności, konieczna jest stała współpraca z grupą docelową, która będzie wykorzystywać dane rozwiązanie. Projektodawca mający doświadczenie w danym obszarze, ma również kontakty z przedstawicielami różnych organizacji reprezentujących grupy docelowe. Kontakty te może także wykorzystać w ostatniej fazie realizacji projektu innowacyjnego, kiedy będzie musiał podjąć działania mające na celu wprowadzenie wypracowanego narzędzia do praktyki.

Projekty zakładające podejście innowacyjne muszą zawierać działania związane z upowszechnianiem wypracowanych rezultatów oraz ich włączeniem do głównego nurtu polityki. Doświadczenia Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL pokazały, że działania te napotykały wiele problemów. Jak pod tym względem wygląda sytuacja w PO KL i co się zmieniło?

PO KL w dużej mierze opiera się na doświadczeniach PIW EQUAL oraz na tych rozwiązaniach, które w zakresie procesu upowszechniania i włączania do polityki się sprawdziły (np. Sieci Tematyczne). Zasadniczą różnicą, która powinna pozwolić na eliminowanie zagrożeń związanych ze skutecznością tych działań, jest fakt, iż projektodawca składa jeden wniosek o dofinansowanie i już od tego momentu musi zaplanować działania upowszechniające i włączające w projekcie. W ten

sposób widzi poniekąd główny cel projektu, który nie kończy się na przetestowaniu rozwiązania, ale na jego włączeniu do polityki czy praktyki, i pod tym względem jest również oceniany.

W województwach konkursy na projekty innowacyjne testujące często kończą się niewyłonieniem do realizacji żadnego projektu z powodu braku chętnych lub niespełnienia kryteriów przez potencjalnych realizatorów. W takiej sytuacji można zadać pytanie, czy nie warto również ogłaszać konkursów na projekty innowacyjne upowszechniające? Przecież jest sporo projektów, które mają już wypracowane i przetestowane efektywne rozwiązania – chociażby z EQUAL.

Wychodzimy z założenia, iż projekty upowszechniające nie mogą być metodą na rozwiązanie problemu niewielkiego zainteresowania projektami testującymi. Należy z jednej strony zlikwidować pewne bariery o charakterze systemowym (jak np. przeznaczanie na te konkursy niewielkiej alokacji w porównaniu z projektami standardowymi), a z drugiej strony – podjąć intensywniejsze działania wspierające i aktywizujące projektodawców w zakresie przygotowania tego rodzaju projektów. Środki finansowe na realizację projektów innowacyjnych stanowią niewielką część alokacji, nie rozwiążemy problemu braku skutecznych rozwiązań uciekając od pracy nad nowym podejściem. Wykorzystanie rezultatów PIW EQUAL jest przez nas promowane w sposób bardzo szeroki w ramach projektów standardowych, w przypadku których dysponujemy większymi możliwościami finansowymi.

Z regionów coraz częściej dochodzą głosy, że wiedza wnioskodawców na temat istoty innowacyjności jest raczej niewielka. Jak Pani ocenia stopień wiedzy realizatorów i Instytucji Pośredniczących na temat istoty innowacyjności?

Wspominałam już wcześniej, iż innowacyjność jest często nowym zagadnieniem zarówno dla projektodawców, jak i Instytucji Pośredniczących. Przygotowanie tych podmiotów wymaga czasu. Proszę nie zapominać, iż na obecnym etapie dysponujemy jedynie pierwszymi doświadczeniami konkursów ogłoszonych w 2009 roku, a to jeszcze za mało, aby wnioskować o istocie problemu i jego wadze. Już doświadczenia

tych pierwszych konkursów, którymi dzielą się z nami Instytucje Pośredniczące, wskazują, iż instytucje te dostrzegają elementy, które wymagają intensywniejszych działań z ich strony i które w swojej działalności powinny wziąć pod uwagę również KIW.

Które kraje Unii Europejskiej mają największe osiągnięcia we wdrażaniu projektów innowacyjnych, z których krajów nasi projektodawcy mogliby przenosić pewne elementy innowacyjnych rozwiązań i w jakich dziedzinach?

W poszczególnych krajach członkowskich zastosowano różne podejście do realizacji działań innowacyjnych, w niektórych przypadkach jest ono wciąż w fazie założeń. Niemniej czerpać możemy również z prac podejmowanych przez naszych partnerów w ramach standardowych działań finansowanych z EFS, a także z tych realizowanych poza Funduszem. Nie sposób podać wszystkich rozwiązań zasługujących na uwagę. Ciekawymi praktykami w obszarze ekonomii społecznej dysponują np. Włosi i Brytyjczycy, choć ich podejście znacznie się różni. Szwedzi mają bogate doświadczenia w zakresie zielonej gospodarki, natomiast Duńczycy – w dziedzinie *flexicurity*.

Czy resort pracuje już nad założeniami do programu operacyjnego z Europejskiego Funduszu Społecznego, który będzie wdrażany w Polsce w latach 2014–2020? Czy w kolejnej perspektywie finansowej Ministerstwo zamierza dalej wdrażać projekty innowacyjne i ponadnarodowe z EFS?

Na obecnym etapie prac nad przyszłością polityki spójności Unii Europejskiej jest jeszcze za wcześnie, aby mówić o konkretnych rozstrzygnięciach dotyczących programu operacyjnego lub programów operacyjnych realizowanych w Polsce po 2013 roku. Obecnie nie jest jeszcze nawet znany kształt i zasady funkcjonowania EFS w kolejnej perspektywie finansowej. Rozstrzygnięcia te zapadną w tym i kolejnym roku i z pewnością będą się opierać na ocenie efektywności obecnej polityki spójności, w tym również EFS. Obszar debaty poświęconej tej kwestii z pewnością określi V Raport Kohezyjny, który będzie opublikowany przez Komisję Europejską jesienią tego roku. W raporcie tym zostanie ukazane w jaki sposób polityka spójności przyczyniła się przez ostatnie trzy lata do realizacji celów,

które postawił przed nią Traktat Lizboński i państwa członkowskie. Istotny wpływ na kształt polityki spójności będzie miał również dokonywany w tym roku przegląd budżetu Unii Europejskiej. Należy zwrócić uwagę, iż Polska może i powinna odegrać istotną rolę w debacie nad kształtem polityki spójności. Po pierwsze dlatego, że jesteśmy głównym beneficjentem środków w latach 2007–2013 i tym samym swoistym poligonem efektywności polityki spójności. Jeżeli się okaże, że kwota 67 mld euro, jaką otrzymuje Polska w obecnej perspektywie finansowej, przyczyni się do szybszego rozwoju społeczno-gospodarczego, a tym samym do wyrównywania różnic rozwojowych pomiędzy polskimi regionami a regionami tzw. starej Unii Europejskiej, to z pewnością dostarczymy dobrych argumentów, aby polityka spójności UE funkcjonowała po 2013 roku na zasadach zbliżonych do obecnych. To samo dotyczy Europejskiego Funduszu Społecznego. Trzeba pamiętać, że PO KL to największy program realizowany w historii EFS. Na pewno wiele osób z Komisji Europejskiej i państw członkowskich, które są obecnie tzw. płatnikami netto, będzie się bardzo szczegółowo przyglądać efektom realizacji PO KL w Polsce, szukając argumentów za i przeciw funkcjonowaniu EFS na obecnych zasadach. Drugim czynnikiem wzmacniającym rolę Polski w debacie o przyszłości polityki spójności po 2013 roku jest nasza prezydencja w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2011 roku. Będzie to okres, w którym zostaną podjęte kluczowe decyzje dla tej polityki.

Jeśli natomiast chodzi o projekty innowacyjne i ponadnarodowe, to w takiej czy innej formie realizowane są one ze środków EFS od wielu lat. Najpierw wdrażane były w ramach odrębnych programów, potem, od 2007 roku, zostały włączone w główny nurt finansowania EFS. Choć zmienił się system i sposób realizacji tych projektów, to jednak ich sens – polegający na poszukiwaniu nowych, niestosowanych dotąd na szeroką skalę metod rozwiązywania problemów społecznych, z zaangażowaniem podmiotów z wielu krajów – pozostaje przez cały czas ten sam. ●

Rozmawiał
Wojciech Wojnowski

Innowacja społeczna przeciwko wykluczeniu

Rozmowa z **Jarostawem Dudą**, sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, pełnomocnikiem rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, na temat ustanowienia przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej roku 2010 Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym oraz realizowanych w Polsce innowacyjnych projektów w obszarze zatrudnienia i integracji społecznej

Panie Ministrze, jakie najważniejsze wydarzenia związane z programem „Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010” miały miejsce w Polsce?

Podjęto różnorodne działania zarówno na poziomie centralnym (przez MPIPS), jak i lokalnym oraz regionalnym. Wdrażanie programu rozpoczęto już w sierpniu 2009 roku od ogłoszenia krajowego naboru wniosków o dofinansowanie projektów. Spośród wniosków nadesłanych na konkurs wybraliśmy 60 projektów, których główne działania skierowane są bezpośrednio do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Łączna kwota dofinansowania tych projektów wynosi ok. 2 445 000 zł. Aby realizowane projekty stanowiły wartość dodaną Europejskiego Roku, wśród kryteriów ich wyboru znalazły się innowacyjność oraz bezpośrednio zaangażowanie w działania projektu osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. 26 lutego br. zorganizowaliśmy w MPIPS konferencję „Budujemy społeczność dla wszystkich”, otwierającą program „Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym” w Polsce.

Spotkanie zgromadziło przedstawicieli różnych środowisk – podmiotów publicznych (obecny był m.in. reprezentant Komisji Europejskiej), organizacji pozarządowych, naukowców, dziennikarzy, a także osoby stykające się na co dzień z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Obecny był również Marek Michalak, rzecznik praw dziecka. Podczas konferencji przedstawiciele różnych instytucji zaprezentowali działania prowadzone w ramach obchodów Europejskiego Roku. Ponadto dokonano prezentacji honorowych ambasadorów Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym w Polsce. W skład tego grona wchodzi Jolanta Fajkowska, Emilian Kamiński, Jan Mela oraz osoby czynnie zaangażowane w pomoc potrzebującym – Jolanta Sobczak, ks. Stanisław Słowik, Sebastian Szydlik, Tereliza Braun i Lidia Lewandowska. Wymienione osoby podjęły się wspierania realizacji głównych celów programu oraz uczestniczenia w towarzyszących mu wydarzeniach. Idee Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym odbiły

W przypadku projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej mamy już konkretne efekty wspólnych działań KOEFS i KIW związane ze wsparciem przez ROEFS projektodawców podczas opracowywania tego rodzaju projektów, tworzenia partnerstw projektowych oraz animowania środowiska lokalnego.

się szerokim echem w całym kraju; wyrażało się to m.in. w realizacji wielu projektów organizowanych niezależnie od Ministerstwa. Podmioty, które podejmowały inicjatywy wpisujące się w cele programu otrzymały zgodę na użycie logo Europejskiego Roku. Podjęliśmy również szereg działań informacyjno-promocyjnych, takich jak publikacje prasowe, debaty, audycje telewizyjne („Magazyn Integracja” w TV Polsat oraz cykl „Europejczycy” w TV Wrocław), a także zaplanowaliśmy przeprowadzenie badań naukowych. Patronem medialnym Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym w Polsce jest Polskie Radio.

Co jeszcze pozostało do zrealizowania?

W ramach programu przez cały czas prowadzone są różnego rodzaju działania i podejmowane inicjatywy, a oficjalne podsumowanie i omówienie realizowanych projektów odbędzie się na konferencji w listopadzie br. Natomiast na poziomie unijnym planuje się przyjęcie deklaracji, w której państwa członkowskie podejmą zobowiązanie dalszej walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jest to bardzo istotne, gdyż problemy społeczne występują we wszystkich krajach Unii Europejskiej, choć z różnym nasileniem.

Czy, według Pana Ministra, ubóstwo i wykluczenie są ściśle związane z pozostawaniem bez pracy i niskim poziomem aktywności zawodowej, czy istnieją jeszcze inne przyczyny tego zjawiska?

Ani w Polsce, ani na świecie nie ma jednolitej definicji ubóstwa i biedy. Zazwyczaj pojęcia te stosowane są zamiennie, jako tożsame. Skutkuje to tym, że bieda i jej zasięg są trudne do zmierzenia. Niemniej jednak w tradycji i praktyce polskiej pomocy społecznej, w ślad za międzynarodową myślą socjologiczną (George Simmel, Peter Townsend, *Webster's New Encyclopedic Dictionary*) pojęcia „bieda” i „ubóstwo” są rozróżniane. Bieda to sytuacja, w której osobie lub rodzinie udziela się pomocy publicznej w sposób uprawniony ze względu na przyjęte społeczne normy formalnoprawne. Za ubóstwo uznaje się natomiast skrajną postać niedostatku materialnego, uniemożliwiającego osiągnięcie chociażby minimalnego standardu życiowego. Takie podejście znalazło odzwierciedlenie w art. 7 *Ustawy o pomocy społecznej* z dnia 12 marca 2004 roku, w którym wymieniono czynniki ryzyka socjalnego mogące uruchomić udzielenie pomocy społecznej.

Z ostatnich badań przeprowadzonych przez GUS („Zasięg ubóstwa w Polsce w 2009 roku na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych”) wynika, że spośród czynników mogących generować ubóstwo obecnie największe znaczenie mają bezrobocie, wielodzietność i niepełnosprawność.

Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne oraz ich rodziny. W 2009 roku w gospodarstwach domowych mających w swoim składzie co najmniej jedną osobę bezrobotną, poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyło ok. 19% rodzin, natomiast w gospodarstwach bez osób bezrobotnych – 7%. Stopa ubóstwa skrajnego wynosiła, odpowiednio, ok. 14% i ok. 5%. Zubożeniu sprzyja również wykonywanie niskopłatnej pracy. Dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, zatrudnionych na stanowiskach robotniczych. W rodzinach, których główny strumień dochodów pochodził z pracy najmniej na stanowisku robotniczym, stopa ubóstwa ustawowego wyniosła ok. 12% wobec 2,5% wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z pracy najmniej na stanowiskach nierobotniczych. Natomiast stopa ubóstwa skrajnego kształtowała się na poziomie ok. 8% wobec ok. 1% wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z pracy najmniej na stanowiskach nierobotniczych. Najbardziej narażoną na ubóstwo grupę społeczną stanowią także rodziny wielodzietne. W polskich warunkach społeczno-

Projekty innowacyjne pojawiają się zwykle tam, gdzie brakuje właściwych metod, narzędzi i instrumentów pomocy oferowanych różnym grupom społecznym. Innowacja społeczna wiąże się z zaszczepianiem nowych wartości, pomysłów, projektów, a tym samym oznacza wprowadzenie pozytywnych zmian do danej zbiorowości. Zmiana dotyczy zawsze konkretnego miejsca i czasu, jest jasna, prosta oraz dostosowana do określonych potrzeb regionu i społeczności.

-gospodarczych już przy liczbie dzieci większej niż dwoje odsetek ubogich, niezależnie od przyjętego progu ubóstwa, przekracza przeciętną. Spośród małżeństw z co najmniej czworgiem dzieci na utrzymaniu ok. 36% żyło w 2009 roku w sferze ubóstwa ustawowego i ok. 21% w sferze ubóstwa skrajnego.

Znacznie częściej niż przeciętnie ubóstwem zagrożone są gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi. W najtrudniejszej sytuacji są rodziny z niepełnosprawnymi dziećmi. W 2009 roku wśród gospodarstw domowych, w których znajdowało się przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne do lat 16, w sferze ubóstwa ustawowego znalazło się ok. 19%, natomiast ubóstwem skrajnym zagrożonych było ok. 12%.

Można przyjąć, iż w Polsce wszystkie przypadki ubóstwa skrajnego mogą być objęte zakresem ustawowego działania pomocy społecznej, gdyż pozwala na to katalog świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, który daje możliwość udzielania zainteresowanym osobom i rodzinom wszelkiej pomocy, jaką można zapewnić przy obecnym stanie finansów państwa. Oprócz tego działania podejmowane w ramach ustawy o pomocy społecznej uzupełniane są przez inne systemy świadczeń składkowych i nieskładkowych, zwłaszcza system świadczeń rodzinnych. Trzeba przy tym zauważyć, że nawet najbardziej dostosowane do sytuacji postępowanie w ramach systemu pomocy społecznej oraz posiadanych do dyspozycji środków finansowych – tak aby możliwe było udzielenie najskuteczniejszej pomocy społecznej uwzględniającej, nie tylko niedostatek materialny osób i rodzin, ale także ich skomplikowaną sytuację socjalną – jest

jednak pochodną otrzymanych do dyspozycji środków finansowych (nie tylko możliwych do zastosowania rozwiązań formalnoprawnych), a wysokość tych środków jest owocem niezwykle trudnych decyzji podejmowanych w obliczu ogólnoswiatowego kryzysu finansowego.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki stwarza możliwość walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez realizację projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w Priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna”. Jakie innowacyjne rozwiązania są najbardziej potrzebne do walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w którym obszarze ich brakuje?

PO KL podejmuje kwestie innowacyjności w sposób horyzontalny. Promowanie i włączanie innowacyjnych przedsięwzięć do polityki krajowej ma się odbywać poprzez wymianę informacji, doświadczeń, rezultatów i dobrych praktyk, a także rozwijanie kompleksowego podejścia oraz skoordynowanych lub wspólnych przedsięwzięć. Tak rozumiana innowacyjność nie została ograniczona do określonego Priorytetu lub Działania w ramach PO KL, ale jest możliwa do realizacji w każdym Priorytecie. Dzięki projektom innowacyjnym możliwe będzie zwiększenie zdolności opracowania oraz stosowania lepszych i efektywniejszych metod osiągania celów zakładanych w PO KL. Program ma na celu lepsze wykorzystywanie istniejących zasobów pracy poprzez tworzenie możliwie największej liczby trwałych miejsc zatrudnienia. Projekty innowacyjne pojawiają się zwykle tam, gdzie brakuje właściwych metod, narzędzi i instrumentów pomocy oferowanych różnym grupom społecznym. Innowacja społeczna wiąże się z zaszczepianiem nowych wartości, pomysłów, projektów, a tym samym oznacza wprowadzenie pozytywnych zmian do danej zbiorowości. Zmiana dotyczy zawsze konkretnego miejsca i czasu, jest jasna, prosta oraz dostosowana do określonych potrzeb regionu i społeczności. Skupia się na działaniach, które umożliwiają odmienne niż dotychczas rozwiązywanie problemów społecznych oraz przynoszą pozytywne rezultaty w funkcjonowaniu grup społecznych. Jednym z obszarów, w których programy innowacyjne poszukują nowych i lepszych rozwiązań jest obszar „zatrudnienie i integracja społeczna”.

Realizując projekty współpracy ponadnarodowej, można wspierać adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw, zatrudnienie, integrację społeczną, reformę systemu kształcenia oraz administrację publiczną, a także działać na rzecz zmniejszania obszarów wykluczenia społecznego. Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że tego rodzaju przedsięwzięcia realizowane przez polskie podmioty we współpracy z partnerami z innych krajów nie tylko cieszą się rosnącym zainteresowaniem, ale także są coraz bardziej efektywne, o czym świadczą m.in. rezultaty zrealizowanych już w Polsce projektów Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Należy podkreślić, że innowacją społeczną jest nie tylko to, co nowatorskie i unikatowe w skali światowej, ale także to, co jest nowością dla danej społeczności lokalnej lub regionu. PO KL daje ogromną możliwość wypracowania takiego właśnie innowacyjnego rozwiązania, jego wypromowania oraz wprowadzenia do praktycznego stosowania.

Czy współpraca ponadnarodowa w ramach projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego może rozwiązywać problem ubóstwa i wykluczenia społecznego w Polsce? Z kim możemy się dzielić swoimi doświadczeniami, z których doświadczeń korzystać?

W okresie programowania 2007–2013 współpraca ponadnarodowa została włączona we wszystkie działania współfinansowane ze środków EFS. Poszczególne państwa Unii Europejskiej wskazują obszary, w których współpraca tego typu może przynieść najlepsze efekty. W Polsce przyjęto, że projekty współpracy ponadnarodowej będą wdrażane w ramach wszystkich Priorytetów PO KL, z wyjątkiem przedsięwzięć wspierających inicjatywy lokalne na obszarach wiejskich. Realizując projekty współpracy ponadnarodowej, można więc wspierać adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw, zatrudnienie, integrację społeczną, reformę systemu kształcenia oraz administrację publiczną, a także działać na rzecz zmniejszania obszarów wykluczenia

społecznego. Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że tego rodzaju przedsięwzięcia realizowane przez polskie podmioty we współpracy z partnerami z innych krajów nie tylko cieszą się rosnącym zainteresowaniem, ale także są coraz bardziej efektywne, o czym świadczą m.in. rezultaty zrealizowanych już w Polsce projektów Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

W PO KL projekty współpracy ponadnarodowej można podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich – to wyodrębnione projekty współpracy ponadnarodowej. W tym wypadku już na etapie planowania projektu (zarówno jego celów, jak i rezultatów) zakłada się współpracę ponadnarodową. Jest ona warunkiem koniecznym nie tylko do realizowania działań projektowych, ale także do osiągnięcia celów i wypracowania rezultatów. Do drugiej grupy należą projekty z komponentem współpracy ponadnarodowej. Włączenie tego komponentu jest możliwe zarówno na etapie planowania, jak i w trakcie realizacji tzw. projektu standardowego. Szczególną kategorią takich projektów są projekty innowacyjne z komponentem współpracy ponadnarodowej. Projekty takie wyodrębnione są ze względu na innowacyjność, natomiast włączenie do nich komponentu współpracy ponadnarodowej odbywa się według takich samych zasad jak w projektach standardowych. Warto jednak zaznaczyć, że w konkursach na projekty innowacyjne współpracę ponadnarodową traktuje się jako element zalecany.

Partnerstwo ponadnarodowe umożliwia jego członkom wzajemne korzystanie ze swych doświadczeń i wiedzy, adaptowanie rozwiązań wypracowanych i wdrożonych w innych krajach, dostęp do informacji na temat międzynarodowych osiągnięć w danej dziedzinie. Ponadto pozwala na maksymalizowanie celów projektu poprzez wypracowanie konkretnego produktu i rezultatu, którego stworzenie byłoby utrudnione bez współpracy z partnerami ponadnarodowymi. Współpraca ponadnarodowa w ramach realizacji działań w PO KL może w znacznym stopniu przyczynić się do promocji i wdrażania nowych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

nym stopniu przyczynić się do promocji i wdrażania nowych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Jaka jest Pana ogólna ocena Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym? Czy to przedsięwzięcie spełnia pokładane w nim oczekiwania?

Zapobieganie ubóstwu i walka z tym zjawiskiem wymagają kompleksowego podejścia zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym; z tego względu w okresie jednego roku nie jest możliwe osiągnięcie spektakularnych sukcesów. Pozytywne zmiany przynoszą natomiast działania wieloletnie. Jako przykład może posłużyć program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, za pomocą którego rząd wspiera finansowo gminy w realizacji bezpłatnego dożywiania dzieci oraz osób dorosłych. Po kilku latach działania programu nie ma już jego beneficjentów, którzy spełnialiby określone ustawą, podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do bezpłatnej pomocy, a którzy nie byłiby objęci programem ze względu na brak środków.

Ponadto Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej od lat realizuje programy: „Powrót osób bezdomnych do społeczności”, „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu”, „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”, „Świetlica, praca, staż – socjoterapia w środowisku gminnym”.

Działania prowadzone w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym uzupełniane są poprzez projekty systemowe z EFS (Priorytet VII: „Promocja integracji społecznej” PO KL), które świetnie odpowiadają na aktualne wyzwania społeczne. W ramach Priorytetu VII podejmowane są przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej jako skutecznej formy integracji społeczno-zawodowej. ●

Rozmawiał

Wojciech Wojnowski

Współpraca ponadnarodowa w ramach realizacji działań w PO KL może w znacznym stopniu przyczynić się do promocji i wdrażania nowych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Innowacje jak wiosenny deszcz

Trevor J. Barnes i Meric S. Gertler, nawiązując do znanego stwierdzenia brytyjskiego ekonomisty, twórcy teorii elastyczności popytu, Alfreda Marshalla, w swojej książce *The New Industrial Geography, Regions, Regulations and Institutions* piszą: „Musi być coś «w powietrzu» (...), co umożliwi rozwijać się innowacjom w jednym miejscu, a uniemożliwia w innym”. Takie stwierdzenie może być dla wielu osób zaskakujące, gdyż innowacji nie postrzegamy jako deszczu, który wisi w powietrzu i w końcu zaczyna padać. Aby lepiej zrozumieć stanowisko autorów, warto przyjrzeć się bliżej, jak ewoluowały teorie rozwoju regionalnego oraz jakie w nich miejsce zajmują innowacje.

Innowacyjne bieguny wzrostu

W czasie, kiedy żył i publikował Marshall, w ekonomii przeważała teoria rozwoju egzogenicznego (zewnętrznego), nazywana czasem rozwojem „od góry”. Przedstawicielem tego nurtu był austriacki ekonomista Joseph A. Schumpeter, twórca pojęcia „innowacja”.

Według niego innowację należy wiązać z:

- wprowadzeniem nowego towaru, z jakim konsumenci nie mieli jeszcze do czynienia lub nowego gatunku jakiegoś towaru;
- wprowadzeniem nowej metody produkcji, jeszcze praktycznie nie wypróbowanej w danej dziedzinie przemysłu;
- otwarciem nowego rynku, czyli takiego, na którym dany rodzaj krajowego przemysłu uprzednio nie działał, i to bez względu, czy rynek ten istniał wcześniej, czy też nie;
- zdobyciem nowego źródła surowców lub półfabrykatów, i to niezależnie od tego, czy źródło już istniało, czy też musiało być dopiero stworzone;
- wprowadzeniem nowej organizacji jakiegoś przemysłu (np. stworzenie monopolu bądź jego złamanie).

Analizując teorię Schumpetera, należy zauważyć, że postrzegał on innowacje jako zjawisko liniowe, które jest efektem aktywności pojedynczego podmiotu. Uważał, że tylko duże przedsiębiorstwa o pozycji monopolistycznej są zdolne do prowadzenia badań i wdrażania innowacji. Pogląd taki traktuje innowacje jako czynnik zewnętrzny wprowadzany do rzeczywistości ekonomicznej przez silny podmiot, wokół którego dokonuje się postęp. Schumpeter twierdził, że innowacja jest procesem, składającym się z następujących etapów:

- inwencja (pomysł);
- innowacja (zastosowanie pomysłu);
- imitacja (upowszechnienie).

Francuski badacz François Perroux, rozwijający teorię Schumpetera, zauważył, że wzrost gospodarczy nie zachodzi wszędzie, nie następuje w tym samym czasie i przebiega z różną siłą. Spostrzeżenia te ukształtowały tzw. teorię biegunów wzrostu. Teoria ta – mająca charakter sektorowy – podkreśla rolę siły napędowej, jaką są dla regionu wielkie przedsiębiorstwa. Rola sektorowego bieguna wzrostu w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku pełniło centrum przemysłu motoryzacyjnego w Stanach Zjednoczonych – Detroit. Biegun taki oddziałuje na region, przyczyniając się do wzrostu, indukuje inwestycje, prowadzi do zmian strukturalnych, pobudza rozwój, inspiruje innowacje, powoduje rozprzestrzenianie się wzrostu. Szwedzki ekonomista Gunnar Myrdal zauważył, że teoria biegunów wzrostu nie docenia przestrzennego zróżnicowania czynników społecznych i infrastrukturalnych, dlatego w swoim modelu kumulatywnej przyczynowości stwierdza, że bieguny wzrostu mają charakter regionalny. Jako przykład regionów pełniących rolę biegunów wzrostu mogą posłużyć regiony leżące na terenie tzw. europejskiego banana – pasa ciągnącego się od południowej Anglii, poprzez Belgię, Holandię, pogranicze niemiecko-francuskie do północnych Włoch. Teorie biegunów wzrostu – zarówno sektorowe, jak i regionalne – są chętnie wykorzystywane do dzisiaj w celu

Postęp czy rozwój nie może się dokonywać bez innowacji.

wspierania twierdzenia, że do tworzenia rozwoju i innowacji są niezbędne centra, metropolie, zjawiska ponadprzeciętne. Myśl ta została rozwinięta przez José R. Lausena, który dokonał syntezy teorii biegunów sektorowych i regionalnych, co pozwoliło mu stwierdzić, że innowacje determinują postęp. Innymi słowy: postęp czy rozwój nie może się dokonywać bez innowacji.

Innowacje są czymś pożądanym i oczekiwanym, nie przypisuje się ich centrom-biegunom czy pojedynczym podmiotom, ale środowisku, które umie stworzyć szczególnie rodzaj przychylniej atmosfery, twórczego napięcia, oczekiwania na innowacje. Środowisko innowacyjne jest tworzone przez całą społeczność – przedsiębiorców, pracowników, władze, polityków, instytucje edukacyjne itd.

Innowacyjne peryferie

Wyżej wymienione teorie wyraźnie różnicują centra (w Polsce np. ośrodki wielkomiejskie – Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań), rozumiane jako bieguny wzrostu, niezbędne do rozwoju regionu, oraz peryferie, które mają być tylko odbiorcami postępu, niezdolnymi do kreowania innowacji. Część ekonomistów nie zgadza się z takim podejściem, uważając że powoduje ono utratę potencjału peryferii (potencjału wewnętrznego – endogenicznego). Warto zauważyć, że historia ekonomii pokazuje nam przykłady innowacji i rozwoju, które miały źródło w peryferiach. Już Schumpeter zauważył, że w XIX wieku przemysł bawełniany, w którym koncentrowały się innowacje, był zlokalizowany na peryferiach. Zjawisko to można było zauważyć także na ziemiach polskich, np. w Łodzi, która w tym czasie była małą, peryferyjną miejscowością. Jako inny przykład innowacji, które miały źródło na peryferiach może posłużyć zjawisko tzw. Trzeciej Italii w latach siedemdziesiątych XX wieku. Nazwą tą określono ponadprzeciętny rozwój peryferii północno-wschodnich Włoch. Rozkwit ten dokonywał się w czasie kryzysu paliwowego na świecie i poza centrami wzrostu. Jego źródłem był potencjał małych, lokalnych społeczności, co pozwoliło na wprowadzenie do życia gospodarczego i społecznego wielu innowacji.

Innowacyjne środowisko

Zjawisko innowacji na peryferiach zaczęli badać włoscy ekonomiści, których z czasem wsparli koledzy z Francji i Szwajcarii. W 1986 roku utworzono Europejską Grupę Badawczą Środowisk Innowacyjnych (Groupe Recherche Européen sur les Milieux Innovateurs – GREMI), istniejącą do dzisiaj i badającą środowiska innowacyjne (*milieu innovateur*). GREMI ma istotny wpływ na nowe podejście do polityki regionalnej Unii Europejskiej. W rozumieniu badaczy GREMI środowisko (*milieu*) ma wymiar terytorialny i pewien wyraz niematerialny, którym jest niepisana umowa innowacyjna. Dzięki niepisanyim zasadom i powiązaniom w *milieu* utrzymywana jest równowaga między konkurencją a współpracą. *Milieu* cechuje się jednością, spójnością, specyficznymi postawami, kumulacją umiejętności, praktyk i przychylnego klimatu do tworzenia innowacji. W takim pojęciu innowacja traktowana jest jako wielostronna transakcja między przedsiębiorcami, administracją, instytucjami edukacyjnymi i innymi ważnymi lokalnie podmiotami. W ten sposób tworzy się atmosfera przychylna innowacyjnym zmianom. Innowacje są czymś

pożądanym i oczekiwanym, nie przypisuje się ich centrom-biegunom czy pojedynczym podmiotom, ale środowisku, które umie stworzyć szczególnie rodzaj przychylniej atmosfery, twórczego napięcia, oczekiwania na innowacje. Środowisko innowacyjne jest tworzone przez całą społeczność – przedsiębiorców, pracowników, władze, polityków, instytucje edukacyjne itd. Jako dobry przykład rozwoju dokonującego się w ostatnich dekadach dzięki innowacyjnemu środowisku może posłużyć rozwój regionów Irlandii czy Finlandii.

Podejście reprezentowane przez GREMI jest zasadniczo różne od Schumpeterowskiego. Można stwierdzić, że w tym pierwszym ujęciu innowacja jest czymś oczekiwanym, co „wisi w powietrzu”, czymś, co nieuchronnie musi się zdarzyć. Pożądana jak wiosenny deszcz, który powoduje rozkwit, zmieniając otoczenie na lepsze. W przeciwieństwie jednak do deszczu – innowacje same nie spadną z nieba, ale, zgodnie z prezentowanym podejściem, będą efektem długotrwałej współpracy wielu podmiotów.

Innowacyjna Polska

Innowacje, ze względu na ich aspekt prorozwojowy, są bardzo ważne z punktu widzenia polityki społeczno-gospodarczej państw Unii Europejskiej, w tym Polski. Znajduje to odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych i w ich wdrażaniu. Unia Europejska wyraźnie artykułuje jako cel wspieranie i ułatwianie innowacji zarówno w Strategicznych Wytocznych Wspólnoty, jak i w Zintegrowanym Pakiecie Wytocznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Na poziomie krajowym, w Polsce, znajduje to odzwierciedlenie w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia (NSRO) oraz w programach operacyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych. NSRO wskazują na konieczność rozwoju potencjału endogenicznego ośrodków miejskich poprzez promowanie tam innowacyjności. Można stwierdzić, że takie podejście łączy teorię biegunów wzrostu z teorią wyko-

Innowacja jest czymś oczekiwanym, co „wisi w powietrzu”, czymś, co nieuchronnie musi się zdarzyć. Pożądana jak wiosenny deszcz, który powoduje rozkwit, zmieniając otoczenie na lepsze. W przeciwieństwie jednak do deszczu – innowacje same nie spadną z nieba, ale, zgodnie z prezentowanym podejściem, będą efektem długotrwałej współpracy wielu podmiotów.

rzystania potencjału endogenicznego poprzez podkreślenie możliwości rozwoju miast dzięki wykorzystaniu zasobów lokalnych. Niemniej jednak warto zauważyć, że podejście to zaniedbuje peryferie, zwracając uwagę przede wszystkim na ośrodki miejskie. Przywołując teorię kumulatywnej przyczynowości Myrdala, należy uznać, że spowoduje to prawdopodobnie „wysysanie” zasobów z terenów peryferyjnych do miast.

NSRO są realizowane poprzez programy operacyjne. Przedmiotem naszego szczególnego zainteresowania jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki. W PO KL został wydzielony komponent innowacyjny, na który może być wydatkowane maksymalnie 5% alokacji programu. Obecnie w Polsce realizowanych jest około 70 projektów innowacyjnych finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, o łącznej wartości niespełna 200 mln zł. Zaledwie kilka projektów realizowanych jest w małych ośrodkach (poniżej 50 tys. mieszkańców). Fakt ten potwierdza założenia NSRO, dotyczące wspierania ośrodków miejskich o większym potencjale rozwojowym.

Innowacje, ze względu na ich aspekt prorozwojowy, są bardzo ważne z punktu widzenia polityki społeczno-gospodarczej państw Unii Europejskiej, w tym Polski. Znajduje to odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych i w ich wdrażaniu. Unia Europejska wyraźnie artykułuje jako cel wspieranie i ułatwianie innowacji zarówno w Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, jak i w Zintegrowanym Pakiecie Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Ciekawa wydaje się odpowiedź na pytanie, czy innowacje zawarte w projektach są efektem pracy pojedynczych podmiotów, o dużym potencjale, czy raczej dorobkiem środowiska. Jest to pytanie o to, czy mamy w Polsce do czynienia ze środowiskami innowacyjnym w rozumieniu GREMI – obejmującymi dużą część społeczności lokalnych, związanych niepisaną umową innowacyjną, które są w stanie kreować innowacje i dokonywać postępu na szerszą skalę. Czy innowacje w Polsce są czymś „co wisi w powietrzu”, czy raczej aktywnością pojedynczych podmiotów? Czy spadnie na nas deszcz innowacji, czy tylko pojedyncze krople? ●

Maciej Zmysłowski

Krajowa Instytucja Wspomagająca

Akademia Rzemiosł Artystycznych

Rozmowa z **Tomaszem Pactwą**, zastępcą dyrektora Biura Funduszy Europejskich w Urzędzie m.st. Warszawy, na temat projektu „Faber – rzemiosło motorem tworzenia zawodów kreatywnych w województwie mazowieckim”

Jak narodził się pomysł na projekt „Faber – rzemiosło motorem tworzenia zawodów kreatywnych”?

Zaczęliśmy od ogłoszenia konkursu na partnerów projektu innowacyjnego, którego tematem była propozycja modernizacji oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami rynku pracy. Zainteresowanie wykazał Ogólnopolski Cech Rzemieślników Artystów, rzetelnie uzasadniając potrzebę współpracy z miastem w zakresie wsparcia procesu szkoleń młodych rzemieślników. W toku dalszych prac wspólnie wypracowaliśmy koncepcję projektową zgodnie z wytycznymi ogłoszonego konkursu.

Czyli projekt jest koncepcją wypracowaną wspólnie z Ogólnopolskim Cechem Rzemieślników Artystów?

Projekt był inspirowany koncepcją Cechu. Ma jednak charakter typowo partnerski, bo jego autorami są obydwie strony. Pogodziliśmy oczekiwania Cechu z możliwościami i planami rozwojowymi miasta, co nie było łatwym zadaniem. Jak pokazują wcześniejsze doświadczenia, z powodu drobnych niedopracowanych elementów na etapie

tworzenia projektu, może później wyniknąć wiele problemów przy jego realizacji. Dlatego wychodzimy z założenia, że lepiej jest poświęcić więcej czasu na szczegółowe opracowanie koncepcji projektu. Jeśli bowiem decydujemy się na partnerstwo, to wymagamy naprawdę dużego zaangażowania na etapie przygotowywania projektu. Cech temu wyzwaniu sprostał.

Dlaczego złożyli Państwo wniosek w ramach konkursu na projekty innowacyjne testujące w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki?

Przywiązujemy ogromną wagę do projektów innowacyjnych, gdyż pozwalają one przetestować pewne koncepcje, co do których nie mamy stuprocentowej pewności, że są skuteczne i adekwatne. Wymaga to dobrego przygotowania, sporej odwagi decyzyjnej i umiejętności zarządzania projektem. Ponadto konstrukcja konkursów, w tym również wniosku, niejako wymusza podejście standardowe, co oznacza, że trzeba szczegółowo budżetować wszystkie elementy projektu, określić planowane działania w czasie, a przede wszystkim dokładnie określić produkt końcowy. Klóci

się to trochę z ideą innowacyjności. Nie możemy bowiem do końca określić specyfiki tego, co uzyskamy w efekcie projektu, ale rozumiemy, że są pewne wymagania administracyjne, które muszą być spełnione. Cieszę się, że w PO KL jest miejsce na projekty innowacyjne, bo otwiera to przed beneficjentami nowe możliwości.

Jak to rozumiemy z perspektywy Urzędu? W wielu dziedzinach można dokonać usprawnień, zastosować nowe rozwiązania (np. nowe formy organizacji pracy, promocji, aktywizacji społecznej, nowoczesne metody rozwiązywania konfliktów społecznych czy szybsze reagowanie na uwagi mieszkańców). Jednak bez przeprowadzenia odpowiednich badań trudno jest te rozwiązania wdrożyć. W ramach innowacyjnego projektu testującego możemy dane rozwiązania zaproponować oraz przebadać jeszcze przed ich wdrożeniem, aby w wersji ostatecznej były skuteczne i efektywne.

Istotne jest dla nas zastosowanie w mieście idei „zarządzania opartego na dowodach” (ang. *evidence based policy*). Projekt „Faber...” jest częścią pakietu opracowanych przez nas koncepcji. Przystępujemy również do realizacji projektów badawczych o charakterze paneuropejskim w ramach programu ESPON, Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz innych programów europejskich. Najczęściej jednak korzystamy z PO KL. Mówię, o tym, aby pokazać, że działania, które podejmujemy w ramach projektów są częścią większej koncepcji. Elementami spisanymi wcześniej w ramach

Jak pokazują wcześniejsze doświadczenia, z powodu drobnych niedopracowanych elementów na etapie tworzenia projektu, może później wyniknąć wiele problemów przy jego realizacji. Dlatego wychodzimy z założenia, że lepiej jest poświęcić więcej czasu na szczegółowe opracowanie koncepcji projektu. Jeśli bowiem decydujemy się na partnerstwo, to wymagamy naprawdę dużego zaangażowania na etapie przygotowywania projektu.

Niezbędne jest zebranie i usystematyzowanie dobrych praktyk zarządzania w administracji samorządowej. Mamy coraz więcej bardzo dobrych przykładów w całej Polsce. Sądzę, że warto byłoby czerpać z tych wzorców.

dokumentów strategicznych miasta (*Spółeczna strategia Warszawy – strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2009–2020, Strategia Rozwoju m.st. Warszawy do 2020 roku*) oraz powiązanych z nimi lokalnych programów operacyjnych. W dłuższej perspektywie pozwoli to na efektywniejsze wydatkowanie środków publicznych na sferę społeczną. To trudny temat, ale myślę, że warto się nim zajmować.

„Zarządzanie oparte na dowodach”, „efektywność zarządzania” – to brzmi raczej jak hasła ze strategii biznesowej przedsiębiorstwa, a nie zasady działań administracji miasta...

Tak, ale czy mieszkańcy nie chcieliby, aby przy zarządzaniu miastem częściowo zastosować zasady wzięte z biznesu? Podobny proces miał miejsce w latach osiemdziesiątych w Wielkiej Brytanii i w Stanach Zjednoczonych. Wówczas rozpoczęto prace nad opracowaniem zasad zarządzania projektowego w administracji znanych dziś jako PMI czy PRINCE2. Uważam, że obecnie niezbędne jest zebranie i usystematyzowanie dobrych praktyk zarządzania w administracji samorządowej. Mamy coraz więcej bardzo dobrych przykładów w całej Polsce. Sądzę, że warto byłoby czerpać z tych wzorców. Ale to temat na odrębną rozmowę.

Kryzys rzemiosła artystycznego jest bolączką nie tylko Warszawy, ale większości miast. Coraz mniej osób trudni się kamieniarstwem, stolarstwem, hafciarstwem czy krawiectwem. W jaki sposób poprzez realizację innowacyjnego projektu zamierzają Państwo zwiększyć zainteresowanie rzemiosłem artystycznym?

Kryzys rzemiosła artystycznego wynika przede wszystkim z niewielkiego zainteresowania młodzieży gimnazjalnej kontynuowaniem nauki w szkołach zawodowych, w tym

rzemieślniczych. Kolejną przyczyną tego kryzysu jest rozwój technologiczny i wszechobecna standaryzacja w zakresie usług i wytwarzania produktów. To sprawia, że spada zapotrzebowanie na unikatowe i bardzo często drogie wyroby rzemiosła artystycznego. W związku z tym następuje zanikanie zawodów rzemieślniczych. Z drugiej strony możemy spotkać rzemieślników, którzy są bardziej wyedukowani i potrafią się odnaleźć na rynku europejskim, gdzie rośnie popyt na wyroby wykonane pracą ludzką. Jednak ich produkty muszą się charakteryzować odpowiednią jakością i nawiązywać do tradycji, a nawet do konkretnej epoki i stylu.

Ideą naszego projektu jest wspieranie rzemiosła artystycznego, zwłaszcza tych branż, na które istnieje wyraźne zapotrzebowanie. W ramach projektu planujemy stworzenie narzędzi, które umożliwią podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rzemieślników oraz młodzieży kształcącej się w tych zawodach. Realizacja projektu w partnerstwie oraz prowadzenie zakrojonych na szeroką skalę działań upowszechniających to czynniki, które mogą stanowić początek debaty na temat jakości kształcenia zawodowego w zawodach rzemieślniczych, a także impuls zmian w przygotowywaniu programów nauczania zawodowego.

W ramach projektu zaplanowano działania promujące rzemiosło artystyczne, adresowane do mieszkańców Warszawy. Istotną grupą odbiorców tych działań, ze względu na jej potencjalne znaczenie dla funkcjonowania zawodów rzemiosła artystycznego, jest młodzież gimnazjalna. W ostatnich latach w Polsce zwiększyło się zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę z wykształceniem zawodowym, w tym również na pracowników wykonujących zawody rzemieślnicze. Mimo to wśród absolwentów warszawskich gimnazjów największą popularnością cieszą się licea ogólnokształcące. Dlatego przewidujemy zorganizowanie kampanii promującej kształcenie zawodowe w rzemiośle artystycznym, dzięki której gimnazjaliści będą w stanie w bardziej świadomy sposób wybrać kierunek dalszej edukacji.

Projekt ma zdiagnozować, które zawody rzemiosła artystycznego są potrzebne na lokalnym rynku. Następnie wyniki tych badań pozwolą na opracowanie programu szkoleniowego dla osób, które będą się kształcić w tych zawodach w ramach

Akademii Rzemiosł Artystycznych. Czy takie są założenia projektu i kto będzie uczył się w Akademii?

Projekt w całości zostanie poświęcony zawodom rzemieślniczym, które mają szansę na rozwój jako zawody rzemiosła artystycznego (np. kowal, krawiec czy introligator). Rzemieślnicy ci mają doskonałą możliwość kontynuowania swojej działalności i pozostania na rynku pracy, ale powinni oferować potencjalnym klientom produkty artystyczne. Konieczna jest jednak modernizacja kształcenia zawodowego, aby rzemieślnicy potrafili dostosowywać swoje usługi do zmieniającego się zapotrzebowania klientów.

Dlatego w ramach projektu podjęta zostanie próba modernizacji oferty kształcenia w rzemiośle artystycznym poprzez opracowanie programu szkolenia umożliwiającego dokończanie w tych zawodach. Niestety, aktualne ramy programowe nie uwzględniają w wystarczającym stopniu wymiaru artystycznego zawodów rzemieślniczych, co utrudnia zdobycie odpowiednich kwalifikacji. W konsekwencji absolwenci są wyposażeni w wiedzę teoretyczną, umiejętności praktyczne, ale brakuje im dodatkowej wiedzy, dzięki której mogliby wytwarzać produkty artystyczne o unikatowym charakterze. Dlatego też w proponowanym programie szkolenia zostanie silnie zaakcentowany kontekst historyczny rzemiosła, w tym danej branży (wytypowanej na podstawie wyników badań),

Cieszę się, że w PO KL jest miejsce na projekty innowacyjne, bo otwiera to przed beneficjentami nowe możliwości.

aspekty estetyczne rzemiosła oraz elementy przedsiębiorczości umożliwiające funkcjonowanie na rynku pracy jako rzemieślnik artysta.

Zanim zostanie opracowany odpowiedni program szkolenia, konieczne jest przeprowadzenie rzetelnej analizy sytuacji w rzemiośle artystycznym. W pierwszej fazie realizacji projektu zamierzamy zlecić przeprowadzenie dwóch badań, których wyniki pozwolą na opracowanie programu szkolenia „Akademia Rzemiosł Artystycznych”.

W Akademii swoją wiedzę i kwalifikacje będą podnosić młodzi pracownicy zatrud-

Najistotniejsze przy przygotowywaniu projektu są uzgodnienia między partnerami. Można przyjąć, że im większa liczba instytucji ze sobą współpracuje, tym dłuższy jest okres przygotowywania projektu. To jednak element, na który zwracam szczególną uwagę. Wzajemne zobowiązania należy ustalić już na etapie wspólnie przygotowywanego wniosku. Jest to szczególnie istotne w dość skomplikowanych, z punktu widzenia zarządzania, projektach innowacyjnych.

nieni u rzemieślników w celu nauki zawodu w rzemiośle artystycznym, rzemieślnicy-pracodawcy kształcący w rzemiośle artystycznym, którzy chcą podnieść swoje kwalifikacje, a także uczniowie i słuchacze szkół oraz placówek oświatowych prowadzących kształcenie w rzemiośle artystycznym.

O których obszarach w projekcie można mówić, że są innowacyjne?

Innowacyjność proponowanego projektu przejawia się w kilku wymiarach. Po pierwsze – w wymiarze grupy docelowej. Wsparciem zostaną objęci rzemieślnicy-pracodawcy, którzy kształcą w zawodach rzemiosła artystycznego oraz osoby, które nie korzystały dotychczas z pomocy polegającej na podnoszeniu kwalifikacji, m.in. ze względu na brak odpowiedniej oferty szkoleniowej dotyczącej zawodów rzemiosła artystycznego.

Po drugie – innowacyjność wyraża się w wymiarze zdefiniowanego problemu. Kwestia niedoskonałości kształcenia w zawodach rzemiosła artystycznego została dostrzeżona przez organizację rzemiosła, m.in. partnera projektu. Program szkolenia, który zostanie wypracowany w ramach projektu, nie będzie alternatywną ofertą kształcenia w zawodach rzemiosła artystycznego, lecz jej komplementarnym elementem, który umożliwi grupom docelowym podniesienie kwalifikacji, a tym samym zwiększy ich szanse na rynku pracy. Będzie także punktem wyjścia do rozpoczęcia dyskusji na temat modernizacji obecnej oferty kształcenia.

Po trzecie – wyrazem innowacyjności są formy wsparcia. Szkolenie skoncentrowane na rzemiośle artystycznym będzie się składać z dwóch bloków tematycznych: ogólnego, obejmującego zagadnienia historii sztuki, historii rzemiosła, w tym rzemiosła artystycznego i podstaw przedsiębiorczości, oraz bloku poświęconego wybranym branżom rzemiosła artystycznego, na które jest największe zapotrzebowanie na warszawskim rynku (branże zostaną wytypowane

na etapie diagnozy i analizy sytuacji rzemiosła artystycznego). Szkolenie będzie prowadzone w atrakcyjnej formie – oprócz wykładów przewiduje się również m.in. wizyty w galeriach, muzeach, wizyty studyjne w pracowniach rzemieślniczych, pracowniach konserwacji dzieł sztuki oraz zajęcia praktyczne. Program szkolenia będzie testowany przez jeden rok, pokrywający się z rokiem akademickim, w podziale na dwa semestry. Zakładamy, że w wyniku odbytego szkolenia uczestnicy podniosą poziom swojej wiedzy i kwalifikacji w zakresie rzemiosła artystycznego, dzięki czemu zostaną przygotowani do wykonywania produktów tego rzemiosła.

Po czwarte wreszcie – innowacyjność przejawia się w zakresie rezultatów projektu. Innowacyjnym rezultatem (produktem) wypracowanym, a następnie upowszechnianym i włączanym do głównego nurtu polityki w ramach projektu będzie program szkolenia pod tytułem „Akademia Rzemiosł Artystycznych”, który uwzględni specyfikę warszawskiego rynku pracy.

Czy udział w konkursach na projekty innowacyjne jest trudniejszy niż w konkursach na projekty standardowe?

Ubieganie się o środki na projekty innowacyjne jest zdecydowanie trudniejsze. Każdy projekt jest inny, a proces jego powstawania jest indywidualny i rozłożony w czasie. Pewnych rzeczy po prostu nie można przyspieszyć. W naszym przypadku proces ten trwa średnio 3 miesiące (choć często jest dłuższy). Przygotowaniem zajmuje się dwóch pracowników, przy czym w ostatniej fazie włącza się jeszcze jedna osoba lub ekspert zewnętrzny do ostatecznej weryfikacji wniosku.

Najistotniejsze przy przygotowywaniu projektu są uzgodnienia między partnerami. To zadanie leży po stronie lidera. Można przyjąć, że im większa liczba instytucji ze sobą współpracuje, tym dłuższy jest

okres przygotowywania projektu. To jednak element, na który zwracam szczególną uwagę. Wzajemne zobowiązania należy ustalić już na etapie wspólnie przygotowywanego wniosku. Jest to szczególnie istotne w dość skomplikowanych, z punktu widzenia zarządzania, projektach innowacyjnych.

Jak, według Pana, powinni się przygotować projektodawcy, którzy będą składać projekty innowacyjne i ponadnarodowe?

Opowiem, jak to wygląda w naszym Urzędzie, z perspektywy Biura Funduszy Europejskich m.st. Warszawy. Zaczynamy od wstępnej koncepcji projektu, opracowanej na podstawie naszej wiedzy na temat zagadnienia, którego dotyczy konkurs oraz dokumentów strategicznych i programów operacyjnych obowiązujących w mieście. Następnie przystępujemy do analizy grup zainteresowania (tj. jakie komórki w Urzędzie mają lub mogą mieć w swoich kompetencjach zadania zbieżne do zaproponowanej koncepcji). Kolejnym etapem są spotkania, po których opracowujemy koncepcję projektu. Po zaaprobowaniu koncepcji przez decydentów w Urzędzie, zgodnie z *Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, ogłaszamy konkurs na wybór partnerów krajowych do projektu. Konkurs trwa 21 dni. W tym czasie staramy się spotykać z potencjalnymi partnerami, zachęcając ich do składania wniosku na konkurs. Ponadto rozpoczynamy poszukiwanie partnera zagranicznego, zaczynając od tych, z którymi już realizowaliśmy projekty.

Po rozstrzygnięciu konkursu i stworzeniu konsorcjum projektowego następuje proces opracowywania wstępnej wersji projektu oraz uzgadniania harmonogramu działań. Ważne jest, aby wszystkie ustalenia merytoryczne miały odzwierciedlenie w czytelnym budżecie. Ostatnim etapem jest sprawdzenie wniosku przez osobę, która nie była wcześniej bezpośrednio zaangażowana w przygotowywanie projektu. Jej zadaniem jest wychwycenie i poprawienie błędów oraz niedociągnięć we wniosku. Równocześnie przygotowywane są wszystkie załączniki formalne.

To oczywiście nasz przykład, ale każdy sposób jest dobry, jeśli skutkuje przygotowaniem dobrych, rozwojowych projektów. ●

Rozmawiał

Wojciech Wojnowski

Doświadczenia programu EQUAL pozwalają zmniejszyć ryzyko w projektach innowacyjnych PO KL

5 sierpnia 2010 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie zorganizował spotkanie z realizatorami Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL oraz z wnioskodawcami projektów innowacyjnych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Celem spotkania było przedstawienie różnic w zasadach realizacji projektów innowacyjnych między PIW EQUAL a PO KL. Swoim doświadczeniem podzielili się realizatorzy dwóch projektów EQUAL – „Praca w posagu – model wychodzenia z rodzinnego bezrobocia na wsi” oraz „Telepraca szansą na zwalczanie nierówności i dyskryminacji na rynku pracy”.

O podsumowanie spotkania poprosiliśmy **Alinę Szydłowską** z Wydziału Koordynacji PO KL Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie.

Jak duże było zainteresowanie spotkaniem i kto w nim uczestniczył?

Zainteresowanie spotkaniem było spore. Udział zadeklarowało 40 osób, przyszły 34 osoby. W większości byli to przedstawiciele szkół wyższych oraz firm prywatnych.

Jakie kwestie dotyczące projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej PO KL były najczęściej poruszane? Jakich ułatwień oczekują przyszli wnioskodawcy od Wojewódzkiego Urzędu Pracy przy konkursach na projekty innowacyjne i ponadnarodowe PO KL?

Projektodawcy nie poruszają ogólnej tematyki dotyczącej projektów innowacyjnych, ale zadają bardzo szczegółowe pytania. Dotyczą one najczęściej kwestii partnerstwa ponadnarodowego, konstrukcji budżetu, rezultatów osiągniętych w ramach projektu oraz włączania ich do głównego nurtu polityki.

Zgłaszają także potrzebę uczestnictwa w szkoleniach oraz konsultacji swoich pomysłów z przedstawicielami Instytucji Pośredniczącej. Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, postanowił zorganizować specjalne dni na konsultacje dla wnioskodawców zainteresowanych projektami innowacyjnymi przy udziale pracowników Wydziałów Wdrażających Priorytety, w których ogłoszono

konkursy. Spotkania cieszą się dużym zainteresowaniem. 11 sierpnia br. odbyło się kolejne spotkanie dla beneficjentów projektów innowacyjnych z ekspertem z Krajowej Instytucji Wspomagającej.

Czy wnioskodawcy coraz lepiej rozumieją specyfikę projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej?

Było to już drugie spotkanie z osobami zainteresowanymi projektami innowacyjnymi w ramach PO KL w naszym województwie. Pierwsze spotkanie, dotyczące dokumentacji konkursowej, zorganizowane po ogłoszeniu konkursu na projekty innowacyjne, miało przybliżyć wnioskodawcom samą ideę innowacyjności w PO KL. W kolejnym spotkaniu (z realizatorami PIW EQUAL, 5 lipca br.) udział wzięli projektodawcy, którzy już dobrze wiedzieli, co oznacza innowacyjność w PO KL. Można to było wywnioskować z pytań, które były zadawane podczas panelu dyskusyjnego. Pytania dotyczyły konkretnych pomysłów innowacyjnych, kwalifikowalności form współpracy ponadnaro-

dowej, tworzenia budżetu w projekcie innowacyjnym oraz włączania wypracowanego przez wnioskodawcę narzędzia do głównego nurtu polityki.

Czy przedstawione przez wnioskodawców problemy pozwolą Państwu lepiej przygotować dokumentację konkursową, oraz wzbogacić elementy informacyjno-promocyjne przy ogłaszanych konkursach?

Niewątpliwie. Spotkanie pokazało, jak dużym zainteresowaniem cieszą się projekty innowacyjne w porównaniu z poprzednim rokiem. Widząc to zainteresowanie, coraz szerzej promujemy tego typu projekty. Kolejnym wydarzeniem było zorganizowanie spotkania potencjalnych beneficjentów z ekspertem Krajowej Instytucji Wspomagającej w siedzibie WUP w Szczecinie, o którym już wspomniałam, oraz rozszerzenie podzakładki dotyczącej innowacyjności i ponadnarodowości. Zaktualizowana zakładka zawiera dodatkowo podzakładki: „Aktualności”, w której pojawiają się informacje na temat spotkań, szkoleń, konsultacji,

Problemy napotkane w PIW EQUAL mogą wystąpić również w tej perspektywie finansowej. Analiza doświadczeń i problemów omawianych podczas spotkań z realizatorami PIW EQUAL może przestrzec przyszłych wnioskodawców projektów innowacyjnych PO KL przed niepowodzeniem, a także umożliwić podjęcie środków zaradczych, tak aby zminimalizować to ryzyko.

nowych publikacji, interpretacji dotyczących projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej; „Ekspertyzy”, które na potrzeby projektów innowacyjnych wykonali eksperci w różnych obszarach tematycznych; „Regionalne Sieci Tematyczne” – informacje dotyczące koncepcji funkcjonowania RST, uchwał, protokołów posiedzeń; „Rezultaty PIW EQUAL” – baza rezultatów wypracowanych w poprzednim okresie programowania w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, które mogą być pomocne w konstruowaniu i realizacji projektów innowacyjnych w ramach PO KL.

Instytucje Pośredniczące zwracają uwagę, że jednym z głównych problemów dla wnioskodawców projektów innowacyjnych oraz standardowych w ramach PO KL jest udowodnienie, że w projekcie przestrzegana jest zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Czy podmioty, które składają wnioski do Wojewódzkiego Urzędu Pracy również mają z tym problem?

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie nie ma doświadczenia w tej kwestii, gdyż w naszym regionie projekty innowacyjne PO KL nie były dotychczas realizowane. Mimo to staramy się przybliżyć wnioskodawcom ideę równości szans zarówno w projektach standardowych, jak i innowacyjnych. Od momentu wprowadzenia na spotkaniach, podczas których omawiana jest dokumentacja konkursowa, stałej części poświęconej zasadzie równości szans kobiet i mężczyzn, nastąpił znaczący spadek liczby wniosków niespełniających tej zasady.

Na spotkaniu przedstawiono dwa projekty innowacyjne, które zostały zrealizowane w ramach PIW EQUAL. Czy kwestie, które przedstawili realizatorzy tych projektów (upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu polityki – praktyczne problemy, współpraca partnerska, zamówienia publiczne, pomoc publiczna) mogą wystąpić przy realizacji projektów innowacyjnych PO KL?

Problemy napotkane w PIW EQUAL mogą wystąpić również w tej perspektywie finansowej. Można natomiast je eliminować właśnie dzięki takim spotkaniom jak to

z realizatorami PIW EQUAL. Analiza doświadczeń i problemów omawianych podczas tych spotkań może przestrzec przyszłych wnioskodawców projektów innowacyjnych PO KL przed niepowodzeniem, a także umożliwić podjęcie środków zaradczych, tak aby zminimalizować to ryzyko.

Obydwa projekty EQUAL dotyczyły rynku pracy. Pozwoliły wypracować innowacyjne rozwiązania, które zostały przetestowane. Może warto dalej te projekty upowszechniać przez ogłaszanie konkursów na projekty innowacyjne upowszechniające?

Obecnie nie mamy w planach ogłoszenia konkursów na projekty innowacyjne upowszechniające. Warto jednak podkreślić, iż rezultaty wypracowane w ramach EQUAL mogą być również pomocne przy projektach innowacyjnych testujących, w których dane narzędzie może być testowane np. na innej grupie docelowej.

Czy w województwie zachodniopomorskim funkcjonuje już Regionalna Sieć Tematyczna? Jakie mają Państwo wobec niej oczekiwania?

Jesteśmy na etapie powoływania składu Regionalnej Sieci Tematycznej. Pierwsze posiedzenie, na którym wyłonimy przewodniczącego i wiceprzewodniczącego, planujemy zorganizować we wrześniu br. Do składu zachodniopomorskiej RST – poza osobami, które obligatoryjnie powinny być w składzie Sieci (przedstawiciele Podkomitetu Monitorującego PO KL oraz Instytucji Pośredniczącej PO KL) – chcemy zaprosić realizatorów projektów PIW EQUAL, przedstawicieli uczelni, władz regionalnych oraz decydentów politycznych różnego szczebla właściwych w obszarze wsparcia RST. Widzimy dużą szansę dotarcia z narzędziami innowacyjnymi do decydentów poprzez RST, a także dzięki temu – włączanie tych narzędzi do głównego nurtu polityki. ●

Rozmawiał
Wojciech Wojnowski

Jak to się robi w Szwecji

Kilka słów na temat szwedzkiego systemu wdrażania EFS

Szwecja dosyć dobrze poradziła sobie z kryzysem gospodarczym. Gospodarka tego kraju jest wysoce konkurencyjna, udało się również osiągnąć większość z zakładanych celów Strategii Lizbońskiej. Stopa bezrobocia (wynosząca ok. 8%) jest niższa od średniej europejskiej, a aktywność zawodowa kobiet i osób starszych należy do najwyższych w Europie. Czy w takich warunkach trzeba jeszcze coś poprawiać? Owszem. Istotną kwestią stało się obecnie w Szwecji dostosowywanie wiedzy i umiejętności osób pracujących i bezrobotnych do szybko rozwijającej się gospodarki globalnej. Jednym z narzędzi, które temu służą jest Europejski Fundusz Społeczny.

Rolę Instytucji Zarządzającej EFS w tym kraju, odpowiedzialnej za wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego, pełni Szwedzka Rada Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem działań Rady jest wspieranie rozwoju zawodowego osób pracujących i niepracujących, a tym samym zwiększenie poziomu zatrudnienia. Główne biuro Rady mieści się w Sztokholmie, a we wszystkich regionach administracyjnych Szwecji działa 8 biur regionalnych. Rada zatrudnia łącznie około 130 pracowników.

Szwedzka Rada EFS pełni m.in. następujące funkcje:

- tworzenie strategii innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej;
- uczestnictwo w Komitecie Sterującym EFS;
- uczestnictwo w grupach roboczych utworzonych w celu wdrażania strategii oraz w Sieciach Tematycznych;
- tworzenie narzędzi wspierających wnioskodawców i beneficjentów (strona internetowa, poradniki, podręczniki, bazy danych, publikacje zawierające wyniki badań, newslettery, biuletyny);
- wspieranie regionalnych punktów kontaktowych;
- prowadzenie ewaluacji oraz oceny wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej.

Europejski Fundusz Społeczny jest wdrażany poprzez Program na rzecz Wzrostu Konkurencyjności w Regionach i Wzrostu Zatrudnienia. W skład programu wchodzi dwa priorytety:

- Podnoszenie umiejętności osób pracujących (30% alokacji programu);
- Podnoszenie umiejętności osób niepracujących (70% alokacji programu).

Alokacja programu wynosi ok. 1,4 mld euro, a dofinansowanie projektów waha się od 25% do 75%. W latach

2007–2013 działaniami związanymi z EFS ma być objętych 300 tys. osób. Program jest wdrażany centralnie, jednak każdy region dysponuje własnym planem wdrażania, uwzględniającym specyficzne warunki regionalne i występujące lokalnie potrzeby.

Z całej alokacji 20% środków wydzielono na projekty innowacyjne i projekty współpracy ponadnarodowej. Tego typu projekty traktowane są jako narzędzia wprowadzające innowacyjną zmianę, dzięki wymianie doświadczeń i dobrych praktyk. Procedura konkursowa i proces wdrażania różnią się od polskiego modelu głównie tym, że w początkowej fazie realizacji projektu należy przygotować studium jego wykonalności.

Proces wnioskowania i realizacji projektu

Osoby zainteresowane systemem wdrażania EFS w Szwecji (w tym projektami już realizowanymi) zachęcamy do odwiedzenia strony internetowej Szwedzkiej Rady EFS (www.esf.se).

Przedstawiciele Szwedzkiej Rady EFS w Polsce

W dniach 14–16 czerwca 2010 roku przedstawiciele Szwedzkiej Rady EFS odwiedzili Krajową Instytucję Wspomagającą. Wizyta miała na celu zapoznanie się z polskim systemem wdrażania EFS, spotkanie z przedstawicielami instytucji uczestniczących w systemie wdrażania EFS oraz nawiązanie kontaktów umożliwiających podjęcie współpracy ponadnarodowej w zakresie realizacji projektów w obszarze rynku pracy.

Pierwszego dnia odbyło się spotkanie w siedzibie Centrum Projektów Europejskich, podczas którego pracownicy Krajowej Instytucji Wspomagającej przedstawili zasady wdrażania PO KL oraz strukturę i zadania KIW CPE. Podczas dyskusji omówiono różnice i podobieństwa w systemie wdrażania EFS w Polsce i w Szwecji. Członkowie delegacji szwedzkiej zapoznali się z założeniami innowacyjnego projektu Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL pt. „Zatrudnienie Fair Play”, zrealizowanego we współpracy ponadnarodowej przez Fundację Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym. Założenia projektu

prezentowali Mieczysław Bąk, prezes Zarządu Fundacji, oraz Paulina Bednarz – dyrektor ds. projektów i komunikacji. Pierwszy dzień wizyty zakończono spotkaniem w Fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” w Warszawie, podczas którego goście poznali zasady działania Fundacji, jej misję i cele oraz bieżące prace. Drugiego dnia szwedzcy goście udali się do Krakowa, gdzie odwiedzili Regionalny Ośrodek EFS, prowadzony przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji. W czasie spotkania pracownicy FRDL zaprezentowali zasady działania Regionalnych Ośrodków EFS w systemie wdrażania PO KL oraz omówili zasady wsparcia ROEFS dla potencjalnych wnioskodawców w województwie małopolskim. Szczególny nacisk położono na projektach współpracy ponadnarodowej i projektach innowacyjnych. Wywiązała się ciekawa dyskusja na temat roli ROEFS w polskim systemie wdrażania EFS. W szwedzkim systemie nie ma analogicznych instytucji. Kolejnym punktem programu była wizyta w Centrum Doradztwa Strategicznego (CDS) – firmie konsultingowo-doradczej. Tutaj przedstawiono gościom założenia projektu o charakterze innowacyjnym, zrealizowanego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, dotyczącego segmentacji rynku pracy. Omówiono stworzone w ramach projektu narzędzie, tzw. matrycę Kurcmana. Za pomocą prostego testu narzędzie to umożliwia umieszczenie osoby bezrobotnej na jednym z pól matrycy, która określa jej motywację do podjęcia pracy oraz kwalifikacje. Na podstawie doświadczeń wynikających z realizacji tego projektu Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zamierza prowadzić prace nad pogłębionym narzędziem służącym do badania kompetencji oraz motywacji do podjęcia pracy przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy. Jest to projekt systemowy realizowany przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Następnie przedstawiono efekty realizacji projektu „Podkarpacki Portal Pracy” wykorzystującego wspomnianą matrycę.

W ostatnim dniu wizyty goście ze Szwecji odwiedzili krakowską firmę szkoleniowo-doradczą „Eurokreator”, gdzie zapoznali się z realizowanymi przez nią projektami PO KL z zakresu rynku pracy, takimi jak „Małopolska Strefa Aktywizacji i Zatrudnienia”, „Lokalne strefy zatrudnienia w powiatach nowotarskim, suskim i tatrzańskim”, „Szkoła Trenerów Spółdzielczych”, „Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce”. W trakcie spotkania wyrażono chęć zacieśnienia współpracy w zakresie wspólnej realizacji projektów przez partnerów z Polski i Szwecji w obszarze rynku pracy.

Podsumowując wizytę, zarówno goście ze Szwecji, jak i gospodarze spotkań podkreślali potrzebę zacieśnienia współpracy i wymiany informacji dotyczących systemu wdrażania EFS w różnych krajach członkowskich Unii Europejskiej. W opinii KIW CPE oraz członków delegacji szwedzkiej pomyślna realizacja projektu współpracy ponad-

narodowej jest uzależniona od stworzenia przez partnerów solidnej bazy do przyszłej współpracy, opartej na dobrej komunikacji i jasnym sprecyzowaniu wzajemnych oczekiwań obu stron, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii finansowania, jeszcze przed rozpoczęciem realizacji projektu. W związku z tym na jesień bieżącego roku zaplanowano przygotowanie wspólnego polsko-szwedzkiego Forum Partnerskiego w Warszawie, którego organizacją zajmie się Krajowa Instytucja Wspomagająca, we współpracy z Instytucjami Pośredniczącymi. Na spotkanie zostaną zaproszone wybrane podmioty polskie i szwedzkie realizujące projekty z obszaru EFS. W trakcie forum będzie miejsce na prezentację własnych zamierzeń dotyczących współpracy ponadnarodowej, nawiązanie kontaktów i omówienie ewentualnej dalszej współpracy. Istnieje duża szansa, że forum zaowocuje realizacją ciekawych projektów współpracy ponadnarodowej PO KL zarówno w Polsce, jak i w krajach biorących udział we współpracy. •

Schemat organizacyjny Forum Partnerskiego

Badania to klucz do sukcesu

Rozmowa z **dr Justyną Osuch**, dyrektorem Biura Studiów Podyplomowych i Programu Executive MBA w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu, na temat doświadczeń w realizacji projektów innowacyjnych „Telepraca szansą na zwalczanie nierówności i dyskryminacji na rynku pracy” (PIW EQUAL) oraz „Uczestnik społeczeństwa wiedzy – zintegrowany system kształcenia przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych” (PO KL)

Jak z perspektywy czasu ocenia Pani projekt „Telepraca szansą na zwalczanie nierówności i dyskryminacji na rynku pracy” prowadzony w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL?

Ideą projektu było przetestowanie modelu aktywizacji zawodowej osób niepracujących lub zagrożonych utratą pracy, polegającego na przeniesieniu ich z podmiotów w których ubiegają się o pracę lub są zatrudnione do telecentrum lub telechatek. Równie istotnym elementem projektu było podnoszenie kwalifikacji osób nieaktywnych zawodowo oraz objęcie szkoleniami i doradztwem pracodawców, zainteresowanych wdrożeniem elastycznej formy zatrudnienia. Udało się wypracować kilka rezultatów, z których warto wymienić: przetestowanie elastycznego systemu zatrudnienia w formie telepracy, wdrożenie elastycznego systemu telepracy w 20 przedsiębiorstwach z sektora MŚP, stworzenie systemu szkoleń, obejmującego przedstawicieli 20 małych i średnich przedsiębiorstw oraz 100 osób niepełnosprawnych ruchowo, powstanie telecentrum i sześciu telechatek, powstanie opracowania zawierającego opinie na temat wprowadzanych regulacji prawnych (np. w kodeksie pracy) dotyczących kwestii związanych ze świadczeniem telepracy i zatrudnianiem telepracowników w warunkach polskich czy podrycznik dobrych praktyk.

Projekt realizowany był od listopada 2004 roku do marca 2008 roku. Zaangażowanych było w nim siedemnastu partnerów krajowych i pięć partnerstw ponadnarodowych.

Mimo regulacji prawnych (kodeks pracy) telepraca jako forma zatrudnienia nie

cieszy się dużą popularnością. Czy małe zainteresowanie wynika z mentalności przedsiębiorców i chęci nadzorowania pracowników?

Rzeczywiście – telepraca jest nadal słabo rozpowszechnioną formą zatrudnienia pracowników. Uważam, że wynika to z dwóch powodów. Po pierwsze, jest to coś nowego, innego, a wszystko, co nowe, jest obciążone ryzykiem i dużą dozą niepewności zarówno po stronie pracodawców (problem z kontrolowaniem pracownika), jak i pracobiorców (stereotypy dotyczące zatrudnienia poza miejscem pracy). Drugim powodem jest reakcja otoczenia – panuje przekonanie, że umowa o pracę na czas nieokreślony, z przypisanym miejscem pracy, jest najbezpieczniejszą formą zatrudnienia. Trzeba natomiast pamiętać, że telepraca nie jest dla wszystkich. Nie na każdym stanowisku pracy można ją wdrożyć. Jednak dzisiaj, kiedy większość naszych czynności zawodowych jest opartych na pracy z komputerem – zwłaszcza w usługach – telepracę można wdrażać z powodzeniem. Warto zwrócić uwagę, że może to być sposób na zagospodarowanie świetnie przygotowanej merytorycznie kadry pracowniczkiej, a mniej dyspozycyjnej czy to ze względu na czas (w tym tradycyjnym rozumieniu czasu pracy – od 8.00 do 16.00), czy też z innych powodów. To świetne rozwiązanie dla młodych matek, osób niepełnosprawnych ruchowo czy mieszkających w oddaleniu od siedziby firmy.

Czy nadal powinno się propagować tę formę zatrudnienia?

Tak. Nasz sposób pracy się zmienia, powszechne stały się narzędzia informatyczno-komunikacyjne, a to powoduje, że otwiera się pole do wszelkich elastycznych form zatrudnienia, w tym telepracy. Poza tym żyjemy w globalnej wiosce i dzie-

ki telepracy nie ma problemów ze współpracą z pracodawcami z innych krajów, nie tylko w ramach Unii Europejskiej.

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu zrealizowała kilka projektów z funduszy unijnych, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego...

Rzeczywiście – realizujemy projekty unijne, odkąd tylko pojawiła się taka możliwość. Dzięki projektom możemy zarówno rozwijać potencjał naukowo-dydaktyczny uczelni, jak i przyczynić się do rozwoju naszego regionu. W latach 2004–2006 uczelnia realizowała projekty dofinansowane ze środków EFS, zarówno strictly edukacyjne (studia podyplomowe dla kadr przedsiębiorstw, w tym studia MBA, szkolenia i kursy), ale także przygotowaliśmy całe programy nauczania na studiach I stopnia w wersji e-learningowej oraz projekty prospołeczne skierowane do osób bezrobotnych, pochodzących z terenów wiejskich czy do osób niepełnosprawnych.

Czyli dobrze Państwo znają procedury zarządzania projektami oraz ryzyka, z jakimi można się spotkać przy realizowaniu projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jakie, według Pani, występują bariery w realizacji projektów innowacyjnych i ponadnarodowych – proszę o porównanie doświadczeń PIW EQUAL i PO KL?

Jedyną pewną rzeczą przy realizowaniu projektu jest zmiana. Ponadto biurokratyczne przepisy powodują koncentrację sił na formalnych rozliczeniach, a nie na zadaniach merytorycznych. Jednak porównując poprzednią perspektywę z dzisiejszą, widoczne są pewne elementy, które ułatwiają realizację projektów innowacyjnych i ponadnarodowych. Projekty innowacyjne same w sobie są trudne, sięgamy bowiem po coś,

co wcześniej nie było robione, dlatego też ogromnym problemem jest odpowiednie oszacowanie czasu i kosztów podejmowanych działań. Procedury PO KL w zakresie rozliczania zadań, a nie poszczególnych pozycji, na pewno te działania ułatwią. W programie EQUAL mieliśmy do czynienia ze współpracą partnerstw krajowych z partnerstwami zagranicznymi, które także realizowały swoje projekty w ramach EQUAL. Często zdarzało się, iż partnerstwa ze „starej Unii” były bardziej zaawansowane w realizacji projektu niż partnerstwa z nowych państw członkowskich. Powodowało to problemy przy bieżącej współpracy, ponieważ w czasie, kiedy zastanawialiśmy się, jak rozpocząć wdrażanie, oni je kończyli. Ponadto EQUAL to był „skok na głęboką wodę”. Te projekty musiały być zarówno innowacyjne, jak i ponadnarodowe. Obecnie zaś projekt innowacyjny może być realizowany bez współpracy ponadnarodowej, co na pewno stanowi ułatwienie. Doświadczenia EQUAL pokazały także, jak trudna jest współpraca z dużą liczbą partnerów. Natomiast Krajowa Instytucja Wspomagająca w PO KL sugeruje zmniejszoną liczbę partnerów (choćby poprzez ograniczenie liczby podpisywanych umów z partnerami zagranicznymi do trzech).

Czy do osiągnięcia sukcesu w projekcie istotnym elementem jest dobór partnerów (krajowi, zagraniczni)?

Oczywiście projekt można realizować samodzielnie, ale w przypadku projektów partnerskich dobór partnerów jest jednym z najważniejszych elementów, jeżeli nie najważniejszym. Partnerzy zagraniczni dają możliwość uzyskania zupełnie innego spojrzenia na te same kwestie, problemy czy działania. Jednocześnie można u nich podpatrzeć ciekawe rozwiązania organizacyjne, instytucjonalne, finansowe czy prawne. Z drugiej jednak strony źle dobrany partner może zablokować realizację projektu. W programie EQUAL, mimo tak dużego partnerstwa w projekcie, główną zaletą był odpowiedni dobór partnerów poprzez pogrupowanie ich w grupy tematyczne (instytucje szkoleniowo-doradcze, publiczne służby zatrudnienia, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, pracodawcy, organizacje zrzeszające pracodawców). Pozwoliło to na lepsze i bardziej kreatywne rozwiązywanie problemów, wy-

mianę doświadczeń i wiedzy, a także łatwiejsze uzyskiwanie poparcia oraz rozgłosu dla naszych działań.

Podobno projekt, który złożyli Państwo w ramach konkursu na projekty innowacyjne z Priorytetu III „Wysoka jakość systemu oświaty”, otrzymał dofinansowanie?

Tak. Zachodniopomorska Szkoła Biznesu będzie realizowała projekt pod nazwą „Uczestnik społeczeństwa wiedzy – zintegrowany system kształcenia przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych”.

Jakie są założenia projektu?

W ramach projektu zostanie opracowany system kształcenia przedmiotu o nazwie „nauka o przedsiębiorczości”, który będzie wykorzystywał możliwości, jakie dają nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Przygotowany program będzie testowany w wybranych szkołach, co pozwoli na sprawdzenie jego skuteczności w odniesieniu zarówno do uczniów uzdolnionych (jedną z testowanych szkół będzie Liceum Ogólnokształcące nr 13 ze Szczecina, które już kolejny rok jest najlepszym liceum w Polsce), uczniów z niskimi wynikami w nauce (wybrane zostaną szkoły, w których średnie wyniki uczniów są najniższe) oraz uczniów charakteryzujących się przeciętnymi wynikami w nauce.

Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?

Nie, ten projekt będziemy realizować samodzielnie, ale nie można powiedzieć, że samotnie. W ramach projektu będzie prowadzona współpraca z wieloma instytucjami, zarówno ze sfery oświatowej, jak i z rynku pracy. Nie da się dobrze zrealizować projektu w oderwaniu od całego otoczenia/środowiska.

Jak w projekcie przejawia się innowacyjność?

Można mówić o dwóch wymiarach innowacyjności. Po pierwsze, zostanie zaproponowane nowe narzędzie do nauczania przedsiębiorczości (metody i techniki), które ma być skuteczniejsze i efektywniejsze od stosowanego obecnie. Zaproponujemy także bardziej kompleksowe i zintegrowane podejście do nauczania przedsiębiorczości. Po drugie, chcemy, aby opracowany przez nas

produkt był możliwy do wykorzystania w każdej szkole, a zwłaszcza na terenach wiejskich, gdyż właśnie w tych placówkach, ze względu na koszty, najtrudniej wdraża się nowe rozwiązania.

Najważniejszym elementem w procesie realizacji projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej jest upowszechnianie oraz włączanie rezultatów do głównego nurtu polityki. Jakie działania mają temu służyć?

W ramach projektu planujemy wdrożenie opracowanego programu w klasach 1–3 szkół ponadgimnazjalnych. Następnie chcemy przeprowadzić szkolenia z programu dla nauczycieli i dyrekcji. Planujemy także współpracę z administracją oświatową w celu zwiększenia zakresu wdrożeń. Działaniom upowszechniającym będzie oczywiście towarzyszyła kampania promocyjna.

Projekty innowacyjne w PO KL są podzielone na kilka etapów wdrażania. Pierwszym etapem są badania. Bez odpowiednio przeprowadzonych badań projekt nie odniesie sukcesu?

Może się zdarzyć, że odniesie, ale będzie to raczej kwestia szczęśliwego trafu, a realizator projektu nie powinien się opierać na samym szczęściu. Badania są jedną z najważniejszych części projektu innowacyjnego. Chcemy bowiem zaplanować i wdrożyć nowy produkt, dotyczący grup docelowych, którymi wcześniej się nie zajmowano, problemów, które były dotychczas pomijane. Jak można dobrze coś zaplanować, jeżeli nie wiemy dokładnie, dla kogo to ma być i co dokładnie ma rozwiązywać? Podobnie jest w biznesie – im lepiej poznamy rynek, tym większa szansa, że stworzymy produkt, który się sprzeda. Dlatego ważnym elementem jest rzetelne podejście do badań. Niestety, często funkcjonuje takie przekonanie, że zrobi się ankietę i na tym się właściwie kończy. Trzeba jednak pamiętać, że rzetelne badania wiążą się z doбором odpowiedniej metodologii, prawidłowym określeniem próby badawczej oraz odpowiednim wyborem metody. Tylko po spełnieniu tych warunków możemy być pewni, że wyniki takich badań możemy wykorzystać w naszym projekcie. •

Rozmawiał
Wojciech Wojnowski

Czekamy na innowacyjne rozwiązania w zakresie wydłużania aktywności zawodowej

Rozmowa z **Bogusławem Wijatykiem**, dyrektorem Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego i Rozwoju Obszarów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego

Jak wygląda kwestia ogłaszania pierwszych konkursów na projekty innowacyjne i współpracy ponadnarodowej PO KL przez Urząd Marszałkowski?

Pierwsze konkursy na projekty innowacyjne w ramach Priorytetów VI, VII oraz VIII zostały ogłoszone na początku sierpnia br., kolejny – w obszarze edukacji – 3 września. W przypadku projektów

współpracy ponadnarodowej terminy rozkładają się podobnie, tj. dwa konkursy ponadnarodowe zostały ogłoszone 6 sierpnia, kolejny na początku września, natomiast ostatni konkurs – na projekty ponadnarodowe w ramach Poddziałania 8.2.1 – zostanie ogłoszony w październiku. Wszystkie szczegółowe informacje o naborach wraz z dokumentacją konkursową oraz terminem składania wniosków dostępne są na stronach Instytucji Organizujących Konkurs w naszym regionie, czyli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

W którym obszarze tematycznym, Pańskim zdaniem, w województwie dolnośląskim najbardziej potrzebne są innowacyjne rozwiązania?

W Planach Działania na rok 2010 wybraliśmy obszary tematyczne w każdym z czterech Priorytetów komponentu regionalnego PO KL. Tegoroczne konkursy obejmują zatem działania poświęcone wydłużaniu aktywności zawodowej, poszukiwaniu skutecznych metod zapewnienia trwałości

funkcjonowania instytucji ekonomii społecznej, wypracowaniu mechanizmów dotyczących koncepcji społecznego zaangażowania biznesu, a także poszukiwaniu rozwiązań w zakresie procesu dydaktycznego oraz nowych modeli kształcenia przez całe życie.

Potrzeby wypracowywania innowacyjnych rozwiązań są duże i obejmują różne obszary tematyczne. Obecnie najistotniejsze są nowe rozwiązania dotyczące wydłużania wieku aktywności zawodowej. Można powiedzieć, że jest to problem ogólnopolski, ale jest niezwykle ważny w kontekście rozwoju zasobów ludzkich Dolnego Śląska. Jeśli nasza lokalna gospodarka ma się stawać coraz bardziej konkurencyjna, musimy poszukiwać niekonwencjonalnych metod aktywizacji zawodowej osób powyżej 50. roku życia, tak aby zmniejszyć grupę bierną zawodowo. Dotyczy to również osób niepełnosprawnych. Chciałbym jednak podkreślić, że przez cały czas prowadzimy badania i analizy służące identyfikacji obszarów, w których najbardziej potrzebne są innowacyjne rozwiązania.

Jaka jest alokacja na projekty innowacyjne oraz współpracy ponadnarodowej w 2010 roku?

Na projekty innowacyjne oraz współpracy ponadnarodowej przeznaczyliśmy łącznie ponad 17 mln zł, w tym po 5 mln zł na działania w ramach Priorytetów VI i VIII, 3 mln zł na projekty związane z integracją społeczną i ponad 4 mln zł na edukację.

W większości województw ogłaszane są konkursy na projekty innowacyjne testujące. Jaka jest praktyka w województwie dolnośląskim?

W bieżącym roku, jak większość województw, ogłosiliśmy konkursy na projekty

innowacyjne testujące. Zasadnicza różnica między dwoma rodzajami projektów innowacyjnych polega na tym, że w przypadku projektów testujących najważniejszym celem jest wypracowanie zupełnie nowych rozwiązań zidentyfikowanych problemów, a następnie włączenie ich do głównego nurtu polityki. Oznacza to, że projektodawcy mają możliwość poszukiwania i testowania oryginalnych metod działania w obszarach, w których nie ma jeszcze wypracowanych rozwiązań, obejmujących problemy rynku pracy, integracji społecznej czy też systemu edukacji. Możliwe jest kreatywne, elastyczne, wieloaspektowe oraz indywidualne podejście do uczestników projektu, do problemów i potrzeb

Jeśli nasza lokalna gospodarka ma się stawać coraz bardziej konkurencyjna, musimy poszukiwać niekonwencjonalnych metod aktywizacji zawodowej osób powyżej 50. roku życia, tak aby zmniejszyć grupę bierną zawodowo.

zdiagnozowanych na terenie naszego województwa.

Projekty innowacyjne testujące w PO KL są więc bardziej twórcze niż projekty standardowe i innowacyjne upowszechniające. Celem tych ostatnich jest bowiem wykorzystanie już sprawdzonych rozwiązań wypracowanych w ramach innych programów czy projektów PO KL. Uwzględniając zarówno potrzeby naszego regionu, jak i kreatywność dolnośląskich projektodawców uważam, iż projekty innowacyjne testujące będą się cieszyć dużym zainteresowaniem i pomogą rozwiązać konkretne problemy.

Jakie działania podjęli Państwo w celu zachęcenia potencjalnych projektodawców do udziału w konkursach na projekty innowacyjne? Jakcie jest zainteresowanie tymi projektami?

Dotychczasowe doświadczenie związane z ubiegłorocznymi konkursami pokazuje generalnie niewielkie zainteresowanie ze strony projektodawców, co nie jest problemem tylko w naszym województwie, ale w całej Polsce. Dotarcie z informacją o tego typu projektach jest bardziej skomplikowane nie tylko ze względu na ich specyfikę, ale również ze względu na fakt, iż sama tematyka i słownictwo dotyczące innowacyjności są trudne i mniej przystępne. Działania promujące tego typu projekty podjęliśmy pod koniec ubiegłego roku, przygotowując publikację, w której jeden z rozdziałów poświęciliśmy zagadnieniom innowacyjnym i ponadnarodowym. Ze względu na terminy tegorocznych naborów czerwcowy numer naszego Biuletynu EFS w Województwie Dolnośląskim prawie w całości został poświęcony przedstawieniu w sposób przystępny najważniejszych kwestii dotyczących innowacyjności i ponadnarodowości w PO KL. Mam nadzieję, że zachęta do realizacji tego typu projektów są pierwsze dolnośląskie doświadczenia.

Ponadto biorąc pod uwagę fakt, że najważniejszym źródłem informacji dla projektodawców jest internet, na naszej stronie www.efs.dolnyslask.pl stworzyliśmy specjalną zakładkę poświęconą wyłącznie tematyce związanej z projektami innowacyjnymi i ponadnarodowymi, zawierającą również materiały i publikacje Krajowej Instytucji Wspomagającej. Sądzę, że jest to pomocne narzędzie dla podmiotów, które są zainteresowane realizacją tego typu działań.

Czy przewidują Państwo prowadzenie szkoleń dla wnioskodawców?

Tak. We współpracy z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy organizujemy spotkania informacyjne dla potencjalnych projektodawców poświęcone projektom innowacyjnym i ponadnarodowym, które mogą być realizowane w ramach całego komponentu regionalnego PO KL. Będzie miało ono również charakter szkoleniowy, ponieważ dzięki współpracy z KIW zaprosiliśmy do udziału w nim eksperta, który z pewnością objaśni zasady oraz wa-

runki realizacji tego typu projektów, a także wyjaśni wątpliwości i odpowie na pytania uczestników. W spotkaniu wezmą również udział przedstawiciele Regionalnych Ośrodków EFS, które oferują wsparcie doradcze dla wszystkich podmiotów zainteresowanych złożeniem wniosku w odpowiedzi na konkurs na projekty innowacyjne i ponadnarodowe PO KL.

Przy okazji rekrutacji uczestników tego spotkania tworzona jest również elektroniczna baza projektodawców zainteresowanych realizacją projektów innowacyjnych i ponadnarodowych. Do zarejestrowania się w niej zachęceni są także przedstawiciele potencjalnych partnerów zagranicznych. Po zakończeniu rekrutacji na spotkanie formularz rejestracji w bazie będzie nadal dostępny, tak więc zainteresowane podmioty będą mogły przez cały czas ją uzupełniać. Chcielibyśmy, aby służyła ona jako narzędzie ułatwiające poszukiwanie partnerów do wspólnej realizacji projektów oraz wymianę informacji między beneficjentami a instytucjami.

Na jakie elementy powinni zwracać uwagę projektodawcy, którzy mają doświadczenie w realizacji projektów standardowych PO KL, a zamierzają składać wnioski w konkursach na projekty innowacyjne?

Istotną cechą projektów innowacyjnych jest to, że stwarzają one wiele możliwości w zakresie poszukiwania nowatorskich, niewykorzystywanych dotąd rozwiązań i znajdowania odpowiedzi na trudne pytania dotyczące zagadnień społecznych. Wymagają zatem zdecydowanie więcej kreatywności niż te standardowe. Ponadto należy pamiętać, że sama realizacja projektu innowacyjnego nie jest łatwa, wiąże się z dużym ryzykiem i odpowiedzialnością. Wymaga też wiedzy, doświadczenia i kompetentnych partnerów, tak aby wypracowane rezultaty były odpowiedniej jakości i znalazły zastosowanie. Dlatego też dużą rolę odgrywa potencjał instytucji zgłaszającej projekt, a więc jej potencjał badawczy, możliwość testowania wypracowanych rozwiązań, doświadczenie w obszarze podejmowanych działań.

Ze względu na specyfikę projektów innowacyjnych szczególnie istotny jest pierwszy okres prac nad projektem, czyli etap przygotowania. Ponieważ z reguły trwa on od 3 do 8 miesięcy, ważne jest, aby projek-

to dawcy zaplanowali działania kilka miesięcy przed ogłoszeniem konkursów. Pisząc taki projekt, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na różnice między projektami standardowymi a innowacyjnymi zawarte w samej dokumentacji konkursowej. Instytucje, przygotowując ten dokument, opierają się na dodatkowych opracowaniach Instytucji Zarządzającej i Krajowej Instytucji Wspomagającej – zaleceniach, poradnikach i wytycznych regulujących pojęcie innowacyjności w PO KL.

Konkursy na projekty innowacyjne i ponadnarodowe są obarczone dużym ryzykiem. W praktyce wiele konkursów kończy się fiaskiem, gdyż żaden z wnioskodawców nie spełnia wymaganych kryteriów. Czy nie obawiają się Państwo takiej sytuacji? Jak zamierzają Państwo pomóc wnioskodawcom zrozumieć innowacyjność w tych projektach?

Projektodawcy często mają problem z określeniem innowacyjności w projektach, co wynika z również faktu, że niełatwo jest znaleźć nowe, lepsze i efektywne sposoby rozwiązania problemów społecznych, które wynikają z braku odpowiednich instrumentów wsparcia grup docelowych.

W roku 2009, w odpowiedzi na trzy konkursy innowacyjne, złożono zaledwie kilka wniosków, z których tylko jeden otrzymał dofinansowanie. Dlatego też w tym roku zorganizowaliśmy intensywną kampanię informacyjną dotyczącą zarówno konkursów innowacyjnych, jak i ponadnarodowych. Dzięki owocnej współpracy z KIW, w spotkaniach dla projektodawców weźmie udział ekspert, który szczegółowo przedstawi wszelkie niuanse i specyfikę realizacji projektów innowacyjnych. Ponadto wprowadziliśmy zmiany w samej dokumentacji konkursowej, tak aby była bardziej czytelna dla projektodawców, oraz wydłużyliśmy okres pomiędzy ogłoszeniem konkursu a zakończeniem naboru wniosków o dofinansowanie, dając projektodawcom więcej czasu na złożenie projektu.

Czy opracowali Państwo dokumentację konkursową na projekty innowacyjne dla poszczególnych priorytetów PO KL? Czy jest to trudniejsze i bardziej czasochłonne niż przy projektach standardowych?

Ze względu na fakt, że trzy z czterech planowanych w 2010 roku konkursów

W przypadku projektów testujących najważniejszym celem jest wypracowanie zupełnie nowych rozwiązań zidentyfikowanych problemów, a następnie włączenie ich do głównego nurtu polityki. Oznacza to, że projektodawcy mają możliwość poszukiwania i testowania oryginalnych metod działania w obszarach, w których nie ma jeszcze wypracowanych rozwiązań, obejmujących problemy rynku pracy, integracji społecznej czy też systemu edukacji.

na projekty innowacyjne w naszym województwie zostały już ogłoszone na początku sierpnia, opracowanie dokumentacji konkursowej rozpoczęliśmy odpowiednio wcześniej. Oczywiście dokumentacje te różnią się od standardowych w wielu punktach i zawierają dodatkowe informacje. Przede wszystkim większe znaczenie ma tu sama specyfika wniosku, która dotyczy zarówno innowacyjności projektu i jego produktów, jak i etapów realizacji działań i podpisywania umowy o dofinansowanie. Ponadto dokumentacje zawierają dodatkowo zapisy dotyczące zawiązywania partnerstw ponadnarodowych i związanych z tym niezbędnych procedur.

Najważniejsze jest przejrzyste przedstawienie wymagań stawianych wszystkim projektodawcom, którzy są zainteresowani złożeniem wniosku o dofinansowanie. Dlatego też dużym wyzwaniem jest opracowanie takiej dokumentacji konkursowej, która w sposób czytelny, zrozumiały i skuteczny przygotuje wnioskodawcę do ubiegania się o środki w ramach PO KL. Podsumowując tę kwestię, chciałbym podkreślić, że przygotowaniom każdej dokumentacji konkursowej przyświeca ten sam cel – żeby były to materiały w największym stopniu pomocne w prawidłowym przygotowaniu wniosku w odpowiedzi na konkurs dotyczący zarówno projektów standardowych, jak i innowacyjnych.

Czy korzystali Państwo z modelu strategicznego podejścia do realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej PO KL zaproponowanego przez Krajową Instytucję Wspomagającą?

Pracując nad procedurami dotyczącymi tych projektów, staraliśmy się stosować rozwiązania zaproponowane przez KIW, m.in. przeprowadzając szerokie konsultacje naszych założeń do Planów działania na rok 2011. Niestety, w zakresie projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej nie otrzymaliśmy żadnych propozycji. Przez cały czas analizujemy również wszelkiego

rodzaju badania dotyczące potrzeb naszego regionu, aby określić dziedziny, w których projekty innowacyjne i ponadnarodowe będą najbardziej przydatne. Ponadto organizujemy spotkania informacyjne, współpracując przy tym ze wszystkimi instytucjami zaangażowanymi w proces informacji i promocji PO KL w naszym regionie. Planujemy również, w miarę naszych możliwości, zwiększenie alokacji na projekty innowacyjne i współpracy ponadnarodowej na rok 2011.

W każdym regionie istotną rolę będą pełnił Regionalne Sieci Tematyczne. Czy w województwie dolnośląskim została już powołana RST?

Proces powołania Regionalnej Sieci Tematycznej Województwa Dolnośląskiego właśnie dobiega końca, jej działalność rozpoczyna się we wrześniu br. Pierwszym etapem tworzenia RST było opracowanie instytucjonalnej listy członków, którą zatwierdził uchwałą Podkomitet Monitorujący. Oprócz przedstawicieli instytucji, które obligatoryjnie wchodzi w skład Sieci, informację o naborze oraz zaproszenie do udziału w jej pracach skierowano również do instytucji mających doświadczenie w realizacji projektów w ramach programu EQUAL. Kolejnym etapem tworzenia RST było określenie jej składu osobowego. Podmioty znajdujące się na liście instytucjonalnej wybrały swoich przedstawicieli i zastępców, których oddelegowały do prac w ramach RST. Imienna lista członków RST i ich zastępców została zatwierdzona przez Podkomitet Monitorujący PO KL na początku sierpnia. Finalnym etapem powołania RST będzie posiedzenie inauguracyjne, podczas którego zostanie wybrany jej przewodniczący oraz zatwierdzony regulamin jej funkcjonowania. ●

Rozmawiał
Wojciech Wojnowski

© Remigiusz Szczechak

Rozwijanie zdolności koncepcyjnego myślenia należy zacząć od najmłodszych lat

Rozmowa z **Michałem Opieczyńskim**, dyrektorem Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W województwie warmińsko-mazurskim właśnie został ogłoszony konkurs na dofinansowanie projektów innowacyjnych testujących w ramach Priorytetu IX PO KL „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”, obejmujących temat „Proces dydaktyczny ukierunkowany na efekty uczenia się, w tym kształtujący kompetencje twórczego myślenia, innowacyjności i pracy zespołowej wśród uczniów”. Skąd wybór takiego tematu?

Źródłem inspiracji była definicja kapitału ludzkiego w PO KL, która podkreśla, że we współczesnej rzeczywistości bardzo ważna jest gotowość do nieustannego dostosowywania swoich kwalifikacji do potrzeb zmieniającego się rynku pracy. Ponadto duże szanse na trwałe utrzymanie zatrudnienia może stwarzać umiejętność elastycznego reagowania na dokonujące się

Bardzo ważne jest rozwijanie wśród uczniów od najmłodszych lat zdolności koncepcyjnego myślenia, kreatywnego spojrzenia na dostrzegane problemy poprzez budzenie pasji do tworzenia czegoś nowego i wolnego od przyjętych schematów.

w otoczeniu zmiany i twórcze podejście w rozwiązywaniu problemów. Dlatego w procesie edukacji bardzo ważne jest rozwijanie wśród uczniów od najmłodszych lat zdolności koncepcyjnego myślenia, kreatywnego spojrzenia na dostrzegane problemy poprzez budzenie pasji do tworzenia czegoś nowego i wolnego od przyjętych schematów. Należy zaznaczyć, że dzieciństwo i młodość to etapy szczególnie istotne w życiu człowieka – to właśnie w tym okresie kształtują się zręby indywidualnej osobowości i tożsamości oraz siła charakteru. Dlatego w procesie wychowania istotne jest monitorowanie potrzeb uczniów, sterowanie procesem myślenia oraz wyrabianie zmysłu obserwacji. Właściwe ukierunkowanie procesu dydaktycznego na efekty uczenia się już od najmłodszych lat może stwarzać szansę na rozwijanie talentów i pozwalać każdemu dziecku zrealizować swój osobisty potencjał. To w przyszłości może mieć wpływ na rolę i pozycję, jaką dana osoba zajmie w firmie czy w społeczeństwie.

Takie są wyzwania regionalne w zakresie przygotowywania kadr swobodnie się poruszających w technikach zarządzania innowacjami. W przyszłości można się spodziewać zapotrzebowania firm innowacyjne na pracowników mających nie tylko

wiedzę specjalistyczną, ale także predyspozycje osobowościowe do wdrażania innowacji.

Na co, Pana zdaniem, powinny być ukierunkowane projekty innowacyjne w sferze edukacji w województwie warmińsko-mazurskim?

Głównym celem projektów innowacyjnych powinno być promowanie systemowych i trwałych rozwiązań w edukacji. W naszym regionie dość istotne są nowe modele doradztwa edukacyjnego lub zawodowego, ukierunkowanego na rozwijanie kompetencji ogólnych (kluczowych) i zawodowych. Jeżeli w województwie warmińsko-mazurskim udałoby się stworzyć trwały system doradztwa dla uczniów – poprzez opracowanie modelu i jego upowszechnienie – to byłby to duży wkład w rozwój kadr nowoczesnej gospodarki. Ważne jest, aby już we wczesnym stadium edukacji było wiadomo, jakie swoje silne strony powinien wykorzystać młody człowiek w przyszłej karierze zawodowej oraz aby czerpać z tego korzyści.

Projekty innowacyjne mają na celu wypracowanie, upowszechnienie oraz włączenie do głównego nurtu polityki nowych rozwiązań i mechanizmów służących podniesieniu poziomu edukacji w województwie warmińsko-mazurskim. Jakie mają Państwo oczekiwania wobec wnioskodawców pod względem rezultatów projektów innowacyjnych? Jakie zmiany mają przynieść te projekty?

O ile w projektach standardowych motywem przewodnim jest wyrównywanie szans edukacyjnych w dostępie do edukacji, o tyle w projektach innowacyjnych na pierwszy plan wysuwa się potrzeba kształcenia nowych umiejętności, które region mógłby kapitalizować na przyszłym rynku pracy. Jako przykład może posłużyć rosnąca efektywność procesów innowacyjnych w firmach, a wraz z nią potrzeba większej specjalizacji pracowników, przy jednoczesnej umiejętności współpracy i komunikacji z innymi fachowcami. Wymaga to przeprofilowania modelu kształcenia w kierunku większej specjalizacji i położenia nacisku na bardzo gruntowny rozwój umiejętności uniwersalnych (interpersonalnych, osobowościowych, społecznych, kulturowych itp.). Nasze oczekiwania w obszarze edukacji to

przede wszystkim odpowiedź na tego typu przyszłe wyzwania. Optymalnym zadaniem dla projektów innowacyjnych w tej dziedzinie byłoby inicjowanie, testowanie i upowszechnianie tego typu zmian. Nie da się tego osiągnąć realizując projekty standardowe. Na bardziej złożone wyzwania trzeba bowiem spojrzeć z kilku perspektyw – przyjmując bardziej odległy horyzont czasowy czy też korzystając z bagażu doświadczeń kilku osób. Takie warunki zapewnią formuła wdrażania projektów innowacyjnych wraz z funkcjonującymi Sieciami Tematycznymi.

Projekty innowacyjne to bardzo potrzebne, ale niełatwe w realizacji przedsięwzięcia. Nie mają Państwo obaw, że żaden z pomysłów przedstawionych w ramach projektu nie będzie się nadawał do realizacji (takie sytuacje zdarzały się w kilku województwach)?

Nie uważam, aby projekty innowacyjne były aż tak trudne do realizacji, jak się powszechnie uważa. Wręcz przeciwnie – jest to okazja do inspirującego zainwestowania swojego czasu, nauczania się i spróbowania czegoś nowego. Jedynie forma, w jakiej mówiono o nich dotychczas, nie była zrozumiała. Jest to zatem kwestia komunikacji – odpowiedniego przekazywania wiedzy o projektach innowacyjnych oraz o płynących z nich korzyściach: pokazania wnioskodawcom szerszej perspektywy zmiany, jakiej mogą dokonać w dotychczasowych działaniach.

Innowacja może rzeczywiście zacząć funkcjonować w realnym świecie pod warunkiem, że beneficjentem projektu innowacyjnego jest instytucja, która na co dzień pracuje w środowisku, zna jego bezpośrednich interesariuszy i rozumie ich problemy.

Alokacja środków na projekty innowacyjne jest zdecydowanie niższa w porównaniu z projektami standardowymi w PO KL. Czy nie uważa Pan, że będzie to element zniechęcający do uczestnictwa w konkursie na projekty innowacyjne?

Pieniądze, które zostały przewidziane w konkursie, nie powinny być przeszkodą dla podmiotów otwartych na innowacje. To są projekty o charakterze badawczym, zatem

Prawdziwą zachętą dla sprawdzenia się w projektach innowacyjnych jest jednak perspektywa dostępu do większych pieniędzy, którą daje właśnie przywilej bycia innowatorem. Jeżeli wypracowany produkt trafi w potrzeby wielu odbiorców, zaczyna rozwiązywać konkretne problemy, to jego autor z dnia na dzień poszerza swoje możliwości dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania.

kwota około 3 mln zł jest wystarczającym powodem, aby się podjąć tego typu przedsięwzięcia. Prawdziwą zachętą dla sprawdzenia się w projektach innowacyjnych jest jednak perspektywa dostępu do większych pieniędzy, którą daje właśnie przywilej bycia innowatorem. Jeżeli wypracowany produkt trafi w potrzeby wielu odbiorców, zaczyna rozwiązywać konkretne problemy, to jego autor z dnia na dzień poszerza swoje możliwości dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania.

Jednocześnie chcielibyśmy zmniejszyć ryzyko niepowodzenia beneficjentów w ogłoszonym konkursie. W tym roku po raz pierwszy zastosowaliśmy podejście dwuetapowe w zakresie wspierania beneficjentów. Ma ono charakter lejka – w pierwszym etapie sztuką jest wyłuskanie szerszego grona instytucji potencjalnie zainteresowanych tematem, a w drugim – animowanie pomysłów w węższym gronie beneficjentów, którzy wyrażają faktyczne zainteresowanie projektem innowacyjnym.

Które instytucje, według Pana, mają największy potencjał do realizacji projektów innowacyjnych w edukacji w województwie warmińsko-mazurskim?

Potencjał do realizacji ma każda instytucja, która potrafi obserwować środowisko w którym funkcjonuje, jest blisko problemów i potrafi je identyfikować. Innowacja może rzeczywiście zacząć funkcjonować w realnym świecie pod warunkiem, że beneficjentem projektu innowacyjnego jest instytucja, która na co dzień pracuje w środowisku, zna jego bezpośrednich interesariuszy i rozumie ich problemy. Jako przykład takiego podmiotu może posłużyć Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych, która we współpracy z partnerem zagranicznym (fińska organizacja pozarządowa działająca na rzecz osób niepełnosprawnych) jako pierwsza w naszym województwie podjęła się realizacji projektu innowacyjnego. Dotychczasowe doświadczenia obu organizacji w udzielaniu wsparcia, bezpośrednia znajomość potrzeb

odbiorców i problemów, z którymi się borykają na co dzień, może stanowić klucz do powodzenia tego przedsięwzięcia.

Czy jeszcze przed ogłoszeniem konkursów na projekty innowacyjne w województwie było zainteresowanie ze strony ich potencjalnych realizatorów?

Zainteresowanie tego typu projektami w województwie ostatnio wzrasta. Na niedawno zorganizowanym spotkaniu informacyjnym dla beneficjentów sala była wypełniona po brzegi, co dobrze rokuje dla kolejnych konkursów. Mamy nadzieję, że taka frekwencja utrzyma się również na kolejnych spotkaniach. Sprzyja temu obecna faza wdrażania PO KL. Pierwszy cykl realizacji projektów standardowych mamy już za sobą. Wielu projektodawców się w nich sprawdziło, a teraz potrzebuje bardziej ambitnych wyzwań. Może dla nich będą to właśnie projekty innowacyjne.

Jak zamierzają Państwo pomóc przyszłym realizatorom w wypracowaniu innowacyjnych rozwiązań w sferze edukacji, które będą upowszechniane w całej Polsce, a może w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej?

Na tym etapie nasze działania koncentrują się na jak najszerszym zachęceniu beneficjentów do podejmowania tego typu przedsięwzięć, zbudowaniu modelu, który można byłoby promować w naszym województwie, by jak najwięcej instytucji zainspirować do tworzenia projektów innowacyjnych. Kwestia upowszechniania to strategia przyszłych działań – obecnie koncentrujemy się na budowaniu potencjału do tworzenia projektów innowacyjnych. Aby móc eksportować tego typu działania, najpierw trzeba wzmocnić potencjał wewnętrzny. Temu służą działania promocyjne podejmowane obecnie przez naszą instytucję. •

Rozmawiał
Wojciech Wojnowski

Ryzyko to nieodzowny element projektów innowacyjnych

Rozmowa z **Pawłem Staniszewskim**, p.o. kierownika Zespołu do spraw Projektów Innowacyjnych w Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich (CRZL) przeprowadziło głęboką analizę sytuacji na rynku pracy i w jej wyniku ogłosiło konkurs w priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna PO KL”, a jako tematy projektów wybrane zostały: „Rozwiązania systemowe pozwalające na zintegrowanie publicznych i niepublicznych jednostek działających na rzecz osób wykluczonych społecznie, a także wypracowywanie mechanizmów współpracy pracowników socjalnych z pracownikami innych instytucji publicznych oraz organizacji świadczących usługi na rzecz klientów pomocy społecznej”. Jakie wnioski przyniosła ta analiza? Gdzie są największe luki w koordynacji działań tych instytucji, a także jakie przeszkody sprawiają, że efekty nawet bardzo ofiarnej działalności pracowników socjalnych są mniejsze niż oczekiwane?

W opinii praktyków najważniejsza jest tu kwestia koordynacji współpracy, której niedostatki skutkowały dublowaniem i rozpraszaniem działań. Należało więc przede wszystkim ustalić, co w największym stopniu wpływa na niską efektywność działań i jakie są tego przyczyny. W tym celu niezbędne było dokładne zdiagnozowanie stanu rzeczywistego. Na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzono badanie: „Analiza aktualnej struktury instytucji rynku pracy i instytucji pomocy społecznej w kontekście zakresu ich współpracy, a także głównych obszarów styku”. W przeprowadzonym badaniu skupiono się na diagnozie i ocenie, czyli na tym, w jakim stopniu realizowane jest jedno z podstawowych założeń PO KL, w myśl którego działania obu typów instytucji powinny wzajemnie się uzupełniać, by stworzyć kompleksowy pakiet usług dla klientów korzystających z ich wsparcia. Wyniki badania ewaluacyjnego wskazały na występowanie wielu problemów związanych ze współpracą instytucji rynku pracy i instytucji pomocy oraz integracji społecznej. Są to m.in. dublowanie się działań, czyli

realizowanie takich samych zadań o charakterze szkoleniowym zarówno przez instytucje rynku pracy, jak i instytucje pomocy społecznej oraz brak koordynacji działań na poziomie regionalnym, a także brak rozwiązań systemowych stymulujących mechanizmy współpracy między instytucjami rynku pracy a instytucjami pomocy i integracji społecznej na poziomie regionalnym. Inne przyczyny to: brak pożądanej skali współpracy instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej w ramach PO KL, a także brak dostatecznej wiedzy pracowników tych instytucji na temat kompetencji innych instytucji oraz brak doświadczeń w realizacji przedsięwzięć wspólnych dla instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej. Ponadto badania pokazały, że w rezultacie tych braków i błędów we współpracy efekty działalności pracowników socjalnych są znacznie słabsze od oczekiwanych. Wskazano również, że podstawową przyczyną niezadowalającego stanu rzeczy jest brak uregulowań nakazujących współpracę instytucji rynku pracy oraz instytucji integracji i pomocy społecznej na szczeblu regionalnym i centralnym, stąd zapewne niewiele działań realizowanych jest w regionach, chociaż pojawiają się przykłady współpracy między Wojewódzkimi Urzędami Pracy a Regionalnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej (np. prowadzenie wspólnych analiz i diagnoz lokalnego rynku pracy i problemów społecznych), natomiast współpraca na szczeblu centralnym sprowadza się jedynie do sporządzania wspólnych analiz w ramach jednego resortu (pracy i polityki społecznej).

Czy właśnie wyniki badania zasugerowały potrzebę wprowadzenia nowych rozwiązań systemowych, wyraźnie zaakcentowaną w temacie konkursu?

Wyniki badania dowiodły, że publiczne służby zatrudnienia oraz instytucje pomocy i integracji społecznej, w świetle istnieją-

cych uregulowań prawnych, napotykały liczne problemy podczas prób zinstytucjonalizowania współpracy, brakuje bowiem obowiązku stworzenia systemowych ram współpracy na szczeblu regionalnym. Pokazały również brak wystarczającej współpracy z agencjami zatrudnienia. A trzeba pamiętać, że agencje tego rodzaju, jako jeden z podmiotów na rynku pracy, mają za zadanie wspierać aktywizację osób bezrobotnych. Na podstawie przepisów *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* kompetencje agencji zatrudnienia pokrywają się z kompetencjami powiatowych urzędów pracy. W zamyśle ustawodawcy agencje zatrudnienia zapewne miały wspomagać działalność tych urzędów, ale na gruncie działalności komercyjnej. Kwestią, którą warto podnieść, podsumowując wyniki przeprowadzonego badania, jest niedocenicenie pomocniczej roli organizacji pozarządowych. Mimo że są one często postrzegane jako partner słaby, to jednak wydaje się, że ten sektor, odpowiednio wspierany przez administrację publiczną, byłby w stanie udźwignąć wiele zadań, których administracja nie jest w stanie zrealizować samodzielnie.

Jakie rekomendacje są efektem przeprowadzonego badania?

Zarekomendowane zostało podjęcie działań obejmujących szczegółowe rozwiązania w ramach co najmniej jednego z następujących obszarów:

- wypracowanie systemowego modelu współpracy publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji społecznej na poziomie regionalnym bądź centralnym przy zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań;
- wypracowanie rozwiązań systemowych służących funkcjonowaniu na poziomie lokalnym (powiat/gmina) bądź regionalnym (województwo) zespołu koordynującego wspólne działania instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy i integracji

społecznej w celu ich koordynacji i komplementaryzacji, przy wykorzystaniu istniejących już gremiów;

- opracowanie i przetestowanie programu wspólnych szkoleń dla pracowników obu typów instytucji, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, które będą służyć tworzeniu mechanizmów współpracy.

To właśnie te rekomendacje stanowią się sprawczą ogłoszenia konkursu.

Jakie instytucje powinni reprezentować projektodawcy i na jakich CRZL szczególnie zależy?

Szczegółowe informacje na ten temat są dostępne w dokumentacji konkursowej. Dodać mogę, że zwracamy uwagę potencjalnych projektodawców na zasady realizacji projektów innowacyjnych. Podkreślamy, że merytoryczna strona tego typu projektów opiera się w dużej mierze na wynikach pogłębionej diagnozy i analizy sytuacji problemowej prowadzonych w trakcie realizacji projektu. Wobec tych uwarunkowań bardzo przydatny, z punktu widzenia celów projektu, może być udział w nim podmiotów mających potencjał i udokumentowane doświadczenie badawcze (w zakresie planowania badań, opracowania metodyki i narzędzi badawczych, prowadzenia badań i analizy wyników). Z punktu widzenia zasad realizacji projektów innowacyjnych równie ważny może się okazać udział podmiotów mających doświadczenie w planowaniu i realizacji strategii upowszechniania rezultatów oraz ich włączania do głównego nurtu polityki.

Wprowadzanie rozwiązań innowacyjnych w dziedzinach społecznych jest zwykle obarczone wysokim ryzykiem dotyczącym osiągnięcia planowanych rezultatów. W jaki sposób, już przy wstępnej kwalifikacji projektów, CRZL będzie zmniejszać to ryzyko? W końcu kwota ponad 38 mln zł przeznaczona na projekty w tym konkursie, pozwala mieć nadzieję na rozwiązania naprawdę innowacyjne i rzeczywiście umożliwiające integrację instytucji objętych projektami na terenie całego kraju.

Ryzyko związane z poszukiwaniem nowych, skutecznych metod rozwiązywania problemów stanowi nieodzowny element realizacji projektów innowacyjnych. Trzeba wyraźnie powiedzieć, że „innowacyjnie” – znaczy „ryzykownie”. Wchodzimy bowiem na nierozpoznany obszar, podejmując swoisty eksperyment, który ze swej natury generuje wiele różnorodnych ryzyk. W związku

z tym w trakcie planowania i realizacji projektów innowacyjnych należy uwzględnić sposoby minimalizowania ryzyka. Dopuszcza się przypadki, w których – mimo realizacji projektu zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie projektu, strategią oraz zasadami realizacji projektów innowacyjnych – opracowywane produkty nie spełnią oczekiwań bądź działania mające na celu włączenie ich do głównego nurtu polityki nie przyniosą zakładanych rezultatów. Należy jednak podkreślić, iż beneficjent musi dołożyć wszelkich starań, by osiągnąć zakładane cele, a niepowodzenia nie mogą wynikać z nieprawidłowego opracowania projektu i zarządzania nim.

Jak pokazują doświadczenia Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, realizacja projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej wymaga dodatkowego wsparcia, co wynika z charakteru tego typu przedsięwzięć. Stanowi ona również wyzwanie dla instytucji odpowiedzialnych za nadzór nad tymi projektami. Dlatego też ważne jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia na etapie przygotowywania koncepcji projektów oraz w trakcie ich realizacji, i to zarówno na poziomie projektodawców i beneficjentów, jak i Instytucji Pośredniczących. W tym celu Instytucja Zarządzająca powołała Krajową Instytucję Wspomagającą. Rolą KIW jest wspieranie, doradztwo i pomoc projektodawcom i beneficjentom. Ponadto wspiera ona Instytucje Pośredniczące w trakcie planowania oraz realizacji projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej.

Czy wprowadzenie komponentu ponadnarodowego jest przewidziane we wszystkich projektach?

Doświadczenia projektów Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich oraz Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL pokazują, że projektodawcy nie zawsze chętnie podejmują się realizacji projektów z komponentem ponadnarodowym, gdyż postrzegają je jako trudniejsze i bardziej kłopotliwe. Znając te doświadczenia, warto w PO KL zadbać o to, aby w procesie oceny i selekcji takie partnerstwa odpowiednio premiować, na wzór rozwiązań stosowanych w poprzednim okresie programowania. W ramach tego konkursu nie jest przewidziane obowiązkowe wprowadzenie komponentu ponadnarodowego. Projekty zakładające realizację

zadań w partnerstwie ponadnarodowym będą jednak premiowane dodatkowo. Wychodząc naprzeciw obawom i wątpliwościom potencjalnych twórców tego rodzaju projektów, w związku z ogłoszeniem przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich konkursu zamkniętego nr POKL/1/D.1.1/2010 na projekty innowacyjne testujące, Regionalny Ośrodek EFS w Warszawie przy Towarzystwie Amicus przygotował szkolenie „Projekty innowacyjne z komponentem ponadnarodowym w PO KL” przeznaczone dla projektodawców przygotowujących się do składania wniosków na konkurs.

Zagadnienia wybrane jako tematy szkolenia to m.in. procedury wdrażania projektów innowacyjnych i ponadnarodowych, wypracowanie i walidacja produktów oraz rezultatów w ramach projektów innowacyjnych; formy działań możliwe do sfinansowania w ramach współpracy ponadnarodowej i rozliczanie działań ponadnarodowych. To, bezpłatne i bardzo ważne szkolenie poprowadziła pani Alina Szklaruk – ekspert i praktyk w realizacji projektów innowacyjnych oraz ponadnarodowych.

Czy z dotychczasowych kontaktów i obserwacji CRZL wynikają jakieś preferencje związane z wyborem zagranicznych partnerów? Które kraje mogłyby nam dostarczyć szczególnie wartościowych wzorców np. w dziedzinie współpracy pracowników socjalnych z pracownikami innych instytucji publicznych?

Nawet jeżeli nasze dotychczasowe doświadczenia nie skłaniają CRZL do szczególnych preferencji w wyborze zagranicznych partnerów, to niewątpliwie mamy znaczną wiedzę na ten temat. Kraje, które mogą dostarczyć wartościowych wzorców w dziedzinie współpracy to m.in. Dania – o najniższej stopie bezrobocia i wysokich wydatkach na aktywną politykę rynku pracy; Szwecja – z względnie wysoką stopą bezrobocia i znacznych wydatkach na politykę rynku pracy; Wielka Brytania – o niskiej stopie bezrobocia i stosunkowo mocno zdecentralizowanej organizacji publicznych służb zatrudnienia oraz Niemcy – wprowadzające poważne reformy rynku pracy w następstwie utrzymującego się wysokiego bezrobocia, zwłaszcza w nowych krajach związkowych. Z tych doświadczeń niewątpliwie warto skorzystać. ●

Rozmawiała
Jolanta Liczbińska

Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego Centrum Projektów Europejskich

Projekty innowacyjne i współpracy ponadnarodowej realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki są przedsięwzięciami specyficznymi, rządzącymi się własnymi prawami, lecz w dużym zakresie podporządkowane są także zasadom obowiązującym tzw. projekty standardowe – dotyczy to między innymi kwestii zarządzania, kwalifikowalności wydatków, monitorowania, kontroli czy ewaluacji.

Dlatego też w Biuletynie KIW będziemy prezentować Państwu inicjatywy podejmowane przez Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego, odpowiedzialny za kompleksowe wspieranie instytucji wdrażających PO KL.

W bieżącym numerze kilka słów na temat samej instytucji.

Zachęcamy również do lektury wywiadu z Aliną Szklaruk – trenerem Regionalnego Ośrodka EFS w Warszawie.

Inicjatywy podejmowane przez Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego wpisują się w realizację podstawowego celu działania Centrum Projektów Europejskich, jakim jest podniesienie efektywności absorpcji środków finansowych pochodzących z funduszy europejskich zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Krajowy Ośrodek EFS, działający w strukturach CPE od 1 lipca 2009 roku kompleksowo wspiera projektodawców chcących realizować swe projekty w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Do zadań Ośrodka należy m.in. koordynacja sieci Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego, wspieranie pracowników i instytucji wdrażających PO KL oraz działania informacyjno-promocyjne w tej dziedzinie.

Proces uczestniczenia w konkursie oraz realizacji projektów w ramach PO KL, a zwłaszcza w zakresie projektów partnerskich, wydaje się trudny dla potencjalnych beneficjentów. Dotyczy to przede wszystkim wnioskodawców komponentu regionalnego, którzy często mają niewielkie doświadczenie oraz niski potencjał instytucjonalny. To właśnie na rzecz tych podmiotów działają Regionalne Ośrodki EFS, których zadaniem jest wspieranie i pobudzanie potencjalnych beneficjentów do podejmowania trudu ubiegania się o środki EFS. Rolą Krajowego Ośrodka jest z kolei dbałość o wysoką jakość usług świadczonych przez Ośrodki Regionalne na terenie całego kraju. Krajowy Ośrodek EFS tworzy i rozwija narzędzia oraz standardy realizacji usług świadczonych przez Regionalne Ośrodki EFS. Zadania te realizuje Zespół

ds. Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego Krajowego Ośrodka EFS. Ocena jakości usług Ośrodków i ich skuteczności odbywa się poprzez różne formy weryfikacji ich pracy (monitoring telefoniczny klientów, analiza dokumentacji, badanie typu tajemniczy klient, samoocena) oraz kompetencji ich pracowników. Przeprowadzana jest także ewaluacja działania całej sieci Ośrodków pod względem ich skuteczności, adekwatności i efektywności.

Krajowy Ośrodek EFS stara się w sposób innowacyjny kształtować politykę rozwojową personelu sieci Regionalnych Ośrodków. Obecnie – w celu uzyskania pogłębionej wiedzy na temat pracowników ROEFS oraz wypracowania rekomendacji wskazujących zalecane kierunki dalszego ich rozwoju i szkoleń – zaplanowano badanie kompetencji Pracowników ROEFS, z wykorzystaniem metody Centrum Oceny i Rozwoju (ang. Development Center, DC). Będzie to stanowiło uzupełnienie pozostałych działań weryfikacyjnych prowadzonych przez Krajowy Ośrodek EFS i pozwoli na szczegółową analizę kompetencji pracowników ROEFS. Badania są realizowane przez Zespół ds. Szkoleń i Doradztwa Krajowego Ośrodka EFS. Zespół ten kieruje swoje usługi do Regionalnych Ośrodków EFS i Punktów Informacyjnych, Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia PO KL. Odpowiada za organizację systemu szkoleniowego oraz doradztwo, zarówno metodą tradycyjną (organizując kilkadziesiąt szkoleń rocznie w bardzo szerokim zakresie tematycznym), jak i poprzez szkolenia w systemie e-learningowym. Pracownicy ROEFS uczestniczą zarówno w szkoleniach „twardych” (m.in. rozliczanie wniosków o płatność, pomoc publiczna, kontrola i audyt), jak i miękkich (umiejętność pracy z grupą, interaktywna prezentacja, praca z trudnym klientem itp.). Zespół realizuje zadania zlecone przez Instytucję Zarządzającą PO KL w zakresie organizacji Komitetów Monitorujących PO KL, grup roboczych związanych z wdrażaniem programu oraz wszelkiego rodzaju spotkań czy konferencji.

Nowe, spójne i skuteczne rozwiązania pracy w Regionalnych Ośrodkach EFS wypracowywane są także poprzez działalność Akademii Rozwoju Lokalnego, będącej ciałem doradczym Krajowego Ośrodka EFS. Powstanie Akademii jest wynikiem ponadtrzyletniej partnerskiej współpracy Krajowego Ośrodka EFS (administracja centralna) oraz Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL (organizacja pozarządowa). Akademia koncentruje się na poszerzaniu metodyki i narzędzi pracy animacyjnej, doradczej, edukacyjnej, informacyjnej oraz ewaluacyjnej stosowanej w praktyce społecznej przez Regionalne Ośrodki EFS i Instytucje Pośredniczące. W ramach Akademii organizowany jest konkurs na animatora społecznego oraz odbywa się Konferencja na rzecz Aktywizacji i Rozwoju Społeczności Lokalnych. Celem tych działań

jest pobudzenie i integracja środowiska animatorów społecznych. We współpracy ze Stowarzyszeniem Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL do końca roku odbędą się również szkolenia dotyczące pracy animacyjnej, partnerstwa jako narzędzia partycypacji społecznej, a także na temat zmiany społecznej.

Krajowy Ośrodek EFS prowadzi również działania informacyjne i promocyjne w zakresie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, które realizuje Zespół ds. Informacji. Spójna koncepcja informacji i promocji EFS oraz sieci Regionalnych Ośrodków EFS obejmuje takie zagadnienia jak możliwości, jakie oferuje EFS, a także jego znaczenie i rola, zwłaszcza w pobudzaniu rozwoju lokalnego i partnerstwa jako zagadnień horyzontalnych wspieranych przez PO KL. Ponadto Krajowy Ośrodek promuje wizerunek sieci wśród opinii publicznej, a także wśród innych instytucji. Obsługuje również ogólnopolską infolinię poświęconą Europejskiemu Funduszowi Społecznemu, wydaje materiały informacyjne i promocyjne oraz publikacje poświęcone EFS, a zwłaszcza Programowi Operacyjnemu Kapitał Ludzki. Jako przykład takich działań może posłużyć organizowanie ogólnopolskich konkursów promujących EFS.

Podsumowując, należy zaznaczyć, że Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego, funkcjonujący w strukturach Centrum Projektów Europejskich, odpowiada za koordynację sieci Regionalnych Ośrodków EFS oraz wspieranie osób realizujących Program Operacyjny Kapitał Ludzki poprzez system szkoleń, a także prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych związanych z tym programem. Kompleksowo i efektywnie wspiera projektodawców realizujących swe projekty w ramach PO KL, promuje partnerskie podejście w rozwiązywaniu problemów społecznych w obszarach wspieranych przez EFS oraz popularyzuje Europejski Fundusz Społeczny. ●

Informacje na temat Krajowego Ośrodka EFS i Regionalnych Ośrodków EFS można znaleźć na stronie CPE (www.cpe.gov.pl) oraz na stronie www.roefs.pl

Przygotowała

Aleksandra Obarska

Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzeba determinacji

Rozmowa z **Aliną Szklaruk**, trenerem/doradcą kluczowym Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego w Warszawie

Regionalne Ośrodki EFS są najbliższymi ludźmi, także tych, którzy nie mają doświadczenia w realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Mogą Państwo dzięki temu spojrzeć na system wdrażania EFS oczami „zwykłego obywatela”. Jak jest on postrzegany z tej perspektywy?

Najkrócej mówiąc, system jest zbyt rozbudowany. Niestety, jest to opinia nie tylko osób niemających doświadczenia. Bardzo często udruką jest poruszanie się po stronach internetowych poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO KL.

Jak na tym tle wygląda możliwość realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej PO KL? Czy obserwuje Pani duże zainteresowanie takimi projektami?

Projekty innowacyjne i ponadnarodowe są integralną częścią wspomnianego wcześniej systemu (za konkursy na realizację tego typu projektów odpowiadają Instytucje Pośredniczące i Instytucje Pośredniczące drugiego stopnia). Na szczęście, w celu ułatwienia realizacji tego rodzaju projektów została powołana Krajowa Instytucja Wspomagająca. Instytucja ta wypracowuje strategiczne podejście do wdrażania projektów innowacyjnych i ponadnarodowych w skali całego kraju.

Od grudnia ubiegłego roku ROEFS w Warszawie zorganizował 6 szkoleń (ok. 100 uczestników) w zakresie projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej. Zważywszy na niewielką liczbę

konkursów, byliśmy mile zaskoczeni poziomem zainteresowania tymi szkoleniami. Przewadziliśmy również działania doradcze dla kilku projektodawców podczas opracowywania projektów innowacyjnych.

Sama koordynowała Pani innowacyjny projekt „Czarna owca”, wdrażany w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, który uwzględnił współpracę z partnerami zagranicznymi. Czy na podstawie własnych doświadczeń rekomendowałaby Pani realizację takich projektów innym?

Zdecydowanie tak, choć muszę podkreślić, że nie są to projekty łatwe. Wymagają ogromnego zaangażowania, skuteczności działania i umiejętności współpracy z różnymi grupami – zarówno krajowymi uczestnikami projektu, jak i partnerami zagranicznymi.

Jaką wartość niesie ze sobą innowacja społeczna?

Wartością innowacji społecznej powinno być nie tylko wypracowanie dobrego rozwiązania, ale także, a może przede wszystkim, jego rozumne i systemowe wdrażanie.

Kto, Pani zdaniem, powinien się zajmować realizacją projektów innowacyjnych? Czy innowacje może wdrażać każdy?

Skala i złożoność działań oraz wartość projektów innowacyjnych wymagają od realizatorów doświadczenia w pracy projektowej, wiedzy o dziedzinie, której dotyczy projekt,

otwartości na wyzwania, a w praktyce również sporej dozy determinacji. Czy to oznacza, że tylko „wielcy gracze projektowi” powinni wchodzić do gry? Moim zdaniem – niekoniecznie. Przecież znakomita większość projektów innowacyjnych będzie realizowana przez partnerstwa.

Czy w tym okresie programowania beneficjenci są bardziej skuteczni i lepiej realizują założenia projektowe EFS?

Beneficjenci są niewątpliwie bardziej skuteczni w opracowaniu projektów, zważywszy na liczbę składanych wniosków – jest z czego wybierać. Ale dobrze opracowany projekt to tylko część sukcesu. Sztuką jest opracować projekt nie tylko dobry metodologicznie, ale przede wszystkim wykonalny. Osoby, które mają doświadczenie z poprzedniego okresu programowania doskonale to rozumieją, ale coraz bardziej świadomi są tego także „nowi” beneficjenci, już w początkowej fazie realizacji projektu.

Dlaczego, według Pani, warto nawiązywać współpracę z partnerami ponadnarodowymi?

Współpracę ponadnarodową warto nawiązywać ze względów zarówno pragmatycznych, jak i czysto ludzkich. Możemy skorzyst-

Wartością innowacji społecznej powinno być nie tylko wypracowanie dobrego rozwiązania, ale także, a może przede wszystkim, jego rozumne i systemowe wdrażanie.

tać z wypracowanych i sprawdzonych rozwiązań, umiejętnie dostosowując je do naszych uwarunkowań, ale także przekonać się, że sami mamy wiele do zaoferowania naszym partnerom zagranicznym. Dzięki tej współpracy uczymy się pracować w zespołach międzynarodowych i przezwyciężać wzajemne stereotypy.

Projekty innowacyjne i współpracy ponadnarodowej są obarczone większym ryzykiem. Na co więc powinny zwrócić szczególną uwagę osoby zdecydowane na podjęcie takiego wyzwania?

Bardzo istotnym czynnikiem jest faza opracowania projektu. Zespół opracowujący projekt powinien mieć nie tylko umiejętności metodologiczne, wsparte informacjami z kilku raportów. Aby powstał projekt rzeczywiście innowacyjny, przydatny i wykonalny, potrzebna jest także gruntowna wiedza i doświadczenie z zakresu tematu konkursu.

Budując partnerstwo (krajowe czy ponadnarodowe), należy patrzeć przez pryzmat merytoryczno-operacyjny, a nie kierować się kryteriami dostępu i/lub strategicznymi. Planując budżet oraz harmonogram projektu, należy mieć świadomość, iż są to projekty testujące, co oznacza, że czasami trzeba będzie coś powtórzyć.

Pamiętajmy także o zbudowaniu kompetentnego zespołu zarówno zarządzającego (posiadającego m.in. umiejętności „wczesnego reagowania” na potencjalne zagrożenia oraz elastycznego podejścia do potrzeby wprowadzenia zmian), jak i merytorycznego. Ideałem byłoby połączenie teoretyków z praktykami.

Regionalne Ośrodki EFS pomagają w opracowywaniu i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych i ponadnarodowych. Na jaką pomoc mogą liczyć z Państwa strony projektodawcy i realizatorzy takich projektów?

Projektodawcy mogą liczyć ze strony ROEFS na pomoc szkoleniowo-doradczą na każdym etapie opracowania i realizacji projektów. Ponadto ROEFS włączają się w akcję informacyjno-promocyjną na rzecz tych projektów. Jesteśmy otwarci na wszelkie uwagi i sugestie projektodawców, które za naszym pośrednictwem mogą zostać przekazane do Instytucji Pośredniczących i Instytucji Pośredniczących II stopnia

Współpracę ponadnarodową warto nawiązywać ze względów zarówno pragmatycznych, jak i czysto ludzkich. Możemy skorzystać z wypracowanych i sprawdzonych rozwiązań, umiejętnie dostosowując je do naszych uwarunkowań, ale także przekonać się, że sami mamy wiele do zaoferowania naszym partnerom zagranicznym.

w celu uwzględnienia tych uwag w Planach Działania.

W jakim zakresie dotyczącym realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej współdziałają Państwo z Instytucjami Pośredniczącymi na Mazowszu, czyli Urzędem Marszałkowskim, Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów Unijnych?

Instytucje Pośredniczące na Mazowszu przeszkolą mazowieckie Regionalne Ośrodki EFS z zakresu projektów innowacyjnych i ponadnarodowych. Ponadto przewidziana jest wspólna akcja informacyjno-promocyjna, którą zapoczątkuje konferencja, planowana na jesień.

W jakich obszarach należałoby zintensyfikować współpracę między Regionalnymi Ośrodkami EFS a Instytucjami Pośredniczącymi i Instytucjami Pośredniczącymi II stopnia w odniesieniu do projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej? Jak postrzega Pani rolę ROEFS w procesie przygotowywania Planów Działania na rok 2011?

Obszary dotyczące współpracy powinny obejmować nie tylko promocję i opracowanie Planów Działania, ale także zagadnienia związane z wdrażaniem projektów.

Realizacja projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej będzie wymagała bardzo dużej dozy zdrowego rozsądku, operatywności oraz elastyczności wszystkich zainteresowanych stron. Wydaje się, że warto wspólnie wypracować zarys tej ścieżki.

Jak postrzega Pani stan wdrażania modelu strategicznego podejścia do realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w kompetencje regionalnym?

Przede wszystkim cieszę się, że model współpracy między Instytucjami Wdrażającymi w regionie, Krajową Instytucją Wspom

magającą a Regionalnymi Ośrodkami EFS został wypracowany i zaczyna być wdrażany.

Czy może Pani wskazać na pierwsze – dobre lub złe – doświadczenia Regionalnych Ośrodków w zakresie wdrażania tego modelu?

Jesteśmy w początkowej fazie jego wdrażania, więc trudno w tej chwili o refleksję. Niemniej już teraz mogę stwierdzić, że doceniam sam fakt strategicznego podejścia do sprawy. Zapewne pierwsze efekty funkcjonowania modelu będą widoczne w przyszłym roku.

Jakie działania informacyjno-promocyjne podejmują Regionalne Ośrodki EFS w celu zachęcenia do realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej?

Poza standardowymi formami informacyjno-promocyjnymi (strony internetowe, biuletyn) jesienią planowana jest konferencja poświęcona wyłącznie projektom innowacyjnym i ponadnarodowym.

Wiemy, że występują trudności ze zrozumieniem pojęcia „innowacja”, choć oczywiście warunki realizacji innowacji w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki zostały określone w dokumentach programowych. Jak, według Pani, najprościej wyjaśnić to pojęcie?

Innowacja to umiejętność konstruktywnego wypracowania rozwiązania, które pomoże rozwiązać albo zmniejszyć dany problem społeczny. Jednocześnie należy być świadomym, iż „mój sprawdzony patent” będzie narzędziem wykorzystywanym przez innych. ●

Spotkanie punktów kontaktowych do spraw innowacyjności i współpracy ponadnarodowej PO KL

25 czerwca br. w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego odbyło się spotkanie pracowników Instytucji Pośredniczących, Instytucji Pośredniczących II stopnia, zaangażowanych w proces wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w komponentcie centralnym oraz regionalnym (m.in. osoby pełniące funkcje punktów kontaktowych), a także Regionalnych Ośrodków EFS.

Spotkanie miało na celu umożliwienie przedstawicielom instytucji zaangażowanych w proces wdrażania projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej PO KL wymiany doświadczeń – zarówno tych pozytywnych (poprzez omówienie dobrych praktyk oraz rozwiązań, które sprawdziły się w praktyce), jak i tych negatywnych, w celu uniknięcia niepowodzeń w przyszłości.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Instytucji Pośredniczących dla projektów wdrażanych w komponentcie centralnym: Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz w komponentcie regionalnym – reprezentanci wszystkich województw.

Formuła spotkania polegała na prezentacji przez przedstawicieli Instytucji Pośredniczących, najbardziej istotnych z ich punktu widzenia zagadnień związanych z dobrymi praktykami oraz złymi doświadczeniami we wdrażaniu projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, zarówno w aspekcie planowania, jak i organizacji konkursów oraz przy uwzględnieniu doświadczeń płynących z projektów już realizowanych. Podczas wystąpień przedstawiciele każdej instytucji prezentowane były slajdy zawierające najbardziej aktualne informacje na temat stanu wdrażania projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej w danym województwie w podziale na priorytety, wraz z określeniem typu projektu, podaniem tematu projektu, wielkości alokacji oraz całkowitej liczby złożonych wniosków.

Najważniejsze wnioski ze spotkania (zagadnienia systemowe)

Planowanie

Problem rozumienia innowacyjności – pierwszym krokiem, jaki należy podjąć, jest zrozumienie zakresu tematu dla projektu innowacyjnego (w powiązaniu z celami danego Priorytetu) na etapie opracowania Planu działania, a następnie przełożenie tej wiedzy na kryteria szczegółowe (czyli odpowiedź na pytanie, jakie problemy chcemy rozwiązać, dla jakich specyficznych grup powinniśmy wypracować skuteczne narzędzia itd.). Analiza tematu na tym etapie pozwoli na zrozumienie, jakie działania w danym temacie są obecnie podejmowane i co wymaga zmiany, czyli wstępne określenie tego, co jest innowacją.

Alokacja

Przedstawione podczas spotkania doświadczenia potwierdzają, iż niskie alokacje przewidziane na poszczególne konkursy mogą stanowić barierę zniechęcającą projektodawców do składania wniosków na projekty innowacyjne i projekty współpracy ponadnarodowej, które są trudniejsze od projektów standardowych. Niewielkie alokacje na konkursy na takie projekty stwarzają również zagrożenie, iż projektodawcami będą podmioty, które nie dysponują doświadczeniem i odpowiednim potencjałem do realizacji takich przedsięwzięć (często podmioty, które nie ubiegały się o środki w ramach EFS w obecnej lub wcześniejszej perspektywie finansowej bądź które składały wnioski w ramach niewielkich projektów w zakresie inicjatyw lokalnych).

Działania informacyjno-promocyjne

Działania informacyjno-promocyjne powinny być prowadzone we współpracy z Instytucjami Pośredniczącymi / Instytucjami Pośredniczącymi II stopnia oraz Regional-

nymi Ośrodkami EFS w taki sposób, aby podkreślać odmienność projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, wskazywać na ich atuty i możliwości, jakie związane są z ich realizacją, a nie akcentować trudności. Nie oznacza to jednak, że należy unikać otwartego mówienia o problemach związanych z realizacją takich projektów. Trzeba natomiast wskazywać mechanizmy zaradcze. Sposób prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych powinien być proaktywny, obejmujący ścisłą współpracę instytucji w realizacji zadań takich jak wychodzenie do projektodawców, identyfikowanie potencjalnych zainteresowanych, animacja środowiska, budowanie partnerstw na rzecz realizacji projektu. Zagadnienia istoty projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej powinny być omawiane szerzej, również poprzez wskazanie przykładów, z czym mają najczęściej problemów. Ponieważ projekty innowacyjne i projekty współpracy ponadnarodowej stwarzają projektodawcom wiele problemów, można również zachęcać mniej doświadczonych podmioty, aby realizowały w pierwszej kolejności projekty z komponentem ponadnarodowym.

Promocja konkursu

Instytucje Pośredniczące oraz Instytucje Wdrażające nie powinny się ograniczać do ogłoszenia konkursu w prasie i na stronie internetowej. Istnieje konieczność prowadzenia szerszych działań informacyjno-promocyjnych. Pożądane jest opracowanie strategii działań informacyjno-promocyjnych w zakresie projektów innowacyjnych i projektów współpracy ponadnarodowej, tak aby zagwarantować, że pojawiają się wnioski dobrej jakości. Akcja promocyjna dla projektów innowacyjnych powinna być prowadzona niezależnie od promocji konkursów na projekty standardowe, o podobnej tematyce, by nie wprowadzać potencjalnych wnioskodawców w błąd.

Dokumentacja konkursowa

Dokumentacja konkursowa powinna jednoznacznie wyjaśniać istotę ponadnarodowości (a w przypadku projektów innowacyjnych – temat) oraz wskazać oczekiwania Instytucji Pośredniczącej / Instytucji Wdrażającej w zakresie objętym tematem, czyli określić, jakich projektów spodziewa się Instytucja Organizująca Konkurs. Pozwoli

to na choćby częściowe wyeliminowanie sytuacji, w których projektodawca składa wniosek niewpisujący się w dany temat.

Często spotykane są sytuacje niedoceniań przez projektodawców aspektu upowszechniania rezultatów projektu oraz ich włączania do głównego nurtu polityki. Powoduje to, że projekty innowacyjne kończą się na testowaniu i przeprowadzeniu np. jednej konferencji i wydaniu publikacji. Te doświadczenia wskazują, iż zagadnienie mainstreamingu wymaga dodatkowych działań ze strony wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację projektów innowacyjnych. Należy pamiętać, że etap upowszechniania i mainstreamingu stanowi istotę projektów innowacyjnych. Wszystkie wcześniejsze działania mają jedynie prowadzić do tego, by to, co zostało wypracowane wdrożyć na szerszą skalę (jeśli okaże się to skuteczne i efektywne). Pozbawienie projektu tego elementu można porównać do sytuacji, w której naukowiec przez 5 lat pracuje nad wynalazkiem i kiedy już z sukcesem zakończy pracę, zachowuje wynik swoich badań wyłącznie dla siebie. Istotne jest również wyjaśnianie, iż działania promocyjne mają inny charakter niż działania włączające i upowszechniające, a także zwrócenie uwagi na to, że działania w projekcie nie mogą kończyć się wyłącznie na upowszechnianiu, ale muszą uwzględniać również etap włączania.

Organizacja konkursu i nabór wniosków

Termin ogłoszenia konkursu oraz długość okresu naboru wniosków są bardzo istotne. Rozpoczęcie naboru w okresie wakacyjnym bądź wyznaczenie krótkiego okresu naboru często uniemożliwia złożenie wniosku. Jako dobrą praktykę wskazano wydłużenie okresu naboru wniosków, jeśli w ustalonym pierwotnie okresie wnioski nie zostały złożone, jest ich niewiele lub z kontaktu z projektodawcami wynika, że zainteresowanie było duże.

Spotkanie zakończyła prezentacja przedstawiciela KIW CPE poświęcona modelowi strategicznego podejścia do realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej na poziomie regionalnym. Przedstawiciele instytucji obecnych na spotkaniu wyrazili chęć uczestnictwa w spotkaniach o podobnym charakterze. ●

Funkcjonowanie Sieci Tematycznych – aktualności

W lipcu i sierpniu bieżącego roku rozpoczęły się szkolenia dla członków Krajowych i Regionalnych Sieci Tematycznych

Szkolenia dla Sieci Tematycznych

Uczestnicy są szkoleni w ramach dwóch bloków tematycznych:

- Specyfika i ocena projektów innowacyjnych PO KL;
- Opracowywanie i ocena strategii projektów innowacyjnych PO KL. Informacja, promocja oraz upowszechnianie i włączanie do głównego nurtu polityki (tzw. mainstreaming) produktów wypracowanych w ramach projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej PO KL.

Zakres tematyczny szkoleń obejmuje te zagadnienia, których znajomość pozwoli członkom Sieci na rzetelne wykonywanie przypisanych im zadań. Lipcowe szkolenia dotyczyły pierwszego z wyżej wymienionych obszarów. Szkolenia były przeznaczone dla czterech Krajowych Sieci Tematycznych, a przeprowadziła je Pani Irena Wolińska, ceniony ekspert w obszarze innowacji społecznych. W sierpniu rozpoczęły się szkolenia dla członków Regionalnych Sieci Tematycznych, których zakończenie, zgodnie z przyjętym harmonogramem, przewidziano na koniec listopada 2010 roku.

Zakończyła się aktualizacja tematów projektów innowacyjnych

Krajowe Sieci Tematyczne wzięły aktywny udział w procesie aktualizacji tematów projektów innowacyjnych i zgłosiły swoje uwagi do obowiązującej listy.

Posiedzenie Komitetu Monitorującego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, na którym dyskutowano listę tematów odbyło się w dniach 17–18 czerwca br. w Gdyni. Obradom przewodniczył Waldemar Sługocki, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. W spotkaniu wzięło udział 75 osób, wśród nich – oprócz członków Komitetu i obserwatorów – Aurelio Cecilio z Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans w Komisji Europejskiej oraz Katarzyna Ptak i Joanna Grochowska, reprezentujące Dyrekcję Generalną ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równych Szans.

Kwestie dotyczące aktualizacji tematów projektów innowacyjnych PO KL zostały podjęte drugiego dnia posiedzenia. Na początku z prezentacją pt. „Aktualizacja tematów projektów innowacyjnych 2010” wystąpił Krzysztof Domagała – przedstawiciel Ogólnopolskiej

Federacji Organizacji Pozarządowych. Prezentacja została opatrzona komentarzem Doroty Bortnowskiej, zastępcy dyrektora Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. W komentarzu podkreślone zostały najważniejsze kwestie, które były brane pod uwagę w procesie aktualizacji: nie budzący wątpliwości interpretacyjnych sposób formułowania tematów, szeroki zakres tematów oraz unikanie hasłowości przy ich formułowaniu. W dalszej części spotkania uczestnicy dyskutowali nad proponowanymi zmianami do obowiązującej listy tematów. Ze względu na fakt, że zdania dotyczące zatwierdzenia tematów w przedstawionym kształcie były podzielone, zaproponowano dalsze konsultacje.

Ostateczna, zaktualizowana lista tematów została zatwierdzona przez KM PO KL 13 lipca 2010 roku.

Lista tematów jest dostępna na portalu KIW w dziale „Dokumenty”.

Przygotowania do działania KST w 2011 roku

We wrześniu odbyły się posiedzenia wszystkich Krajowych Sieci Tematycznych, na których omawiano między innymi wstępne założenia planów poszczególnych Sieci na przyszły rok. Począwszy od 2011 roku, ST będą przygotowywały strategię działania na dany rok. Wzór strategii został przygotowany przez Krajową Instytucję Wspomagającą oraz zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą PO KL. W strategii znajdują się między innymi informacje dotyczące działań związanych z opiniowaniem strategii wdrażania i walidacją produktów projektów innowacyjnych oraz związane z wypracowaniem, upowszechnianiem i włączaniem ich do głównego nurtu polityki i praktyki.

Na posiedzeniach debatowano także o formalnych aspektach wyboru ekspertów do oceny strategii i wdrażania projektów innowacyjnych oraz walidacji ich produktów. Eksperti będą wybierani przez daną Sieć spośród listy ekspertów Ministra Rozwoju Regionalnego w obszarze PO KL. Zadaniem ekspertów będzie ocena strategii oraz udział w posiedzeniu Sieci, na którym będzie ona dyskutowana. Ostateczna decyzja w sprawie oceny strategii będzie należała jednak do Instytucji Organizującej Konkurs. •

Opracowała
Agnieszka Jarmuszyńska
Krajowa Instytucja Wspomagająca

Pojęcie „innowacyjność” jest zbyt płynne

Rozmowa z **Przemysławem Koperskim**, przewodniczącym Krajowej Sieci Tematycznej „Zatrudnienie i integracja społeczna”

Przygotowanie naukowe, doświadczenie praktyczne w roli dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach i działacza związkowego, a także udział w Programie Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL to kwalifikacje, dzięki którym zalicza się Pan do grona specjalistów przygotowanych do tego, żeby jasno określić kierunki strategii dalszego rozwoju rynku pracy w Polsce. Czy, Pana zdaniem, nie trzeba dziś wyraźnie stwierdzić: w te obszary powinniśmy inwestować, a w inne nie. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) stwarza nam, być może niepowtarzalną, szansę realizacji takiej przemyślanej strategii. Jakie kierunki powinny być obecnie zdecydowanie priorytetowe, a tym samym jakie projekty są dla przyszłości polskiego rynku pracy najistotniejsze?

Przede wszystkim pragnę podkreślić, że bardzo się cieszę z możliwości porozmawiania na łamach biuletynu „Innowacje

bez Granic”, w którym poruszane są najważniejsze kwestie związane z wdrażaniem PO KL, na temat funkcjonowania Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce oraz szans, jakie stwarza on dla naszego rynku pracy. Na wstępie jednak muszę dokonać pewnego sprostowania – nie jestem „działaczem związkowym”, tylko społecznym doradcą Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w sprawach rynku pracy i funduszy europejskich, ale mimo braku legitymacji związkowej od wielu lat czuję emocjonalną więź z tą organizacją. Ponadto w OPZZ pracuje i działa wiele ciekawych i bliskich mi osób, a wśród nich liczne grono moich przyjaciół, którzy uznali, że warto wykorzystać moje doświadczenie związane z sześcioletnią pracą w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Katowicach (jestem dyrektorem na rynku komercyjnym (jestem dyrektorem w międzynarodowej firmie doradczej), ale również na niwie społecznej. Cieszę się z tego niezmiernie, ponieważ praca w Krajowej Sieci Tematycznej stanowi dla mnie nowe, ciekawe wyzwanie i głęboko wierzę, że dobrze kierując jej działalnością w obszarze rynku pracy i integracji społecznej, mogę się przyczynić do realnej poprawy sytuacji tysięcy osób borykających się z codziennymi problemami na lokalnym, regionalnym czy krajowym rynku pracy.

Wracając jednak do pytania, w jakim kierunku powinien rozwijać się rynek pracy w Polsce, pragnę wyraźnie podkreślić, iż problemem nie jest wytyczenie kierunku

rozwoju, ale raczej determinacja i konsekwencja w dążeniu do wyznaczonych celów. Większość ekspertów jest zgodna, że fundamentalnymi trudnościami na polskim rynku pracy są: po pierwsze, bardzo niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców – udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Według danych GUS prawie połowa dorosłych Polaków jest bierna zawodowo. Po drugie, brak rzeczywistego wsparcia dla aktywności zawodowej kobiet, co skutkuje bardzo niskim wskaźnikiem ich zatrudnienia. W I kwartale bieżącego roku zatrudnionych było tylko 42,7% kobiet, tj. o 14% mniej niż mężczyzn. Po trzecie, zmniejszenie liczby osób w wieku produkcyjnym (kobiet do 59., a mężczyzn do 64. roku życia) oraz starzenie się społeczeństwa. Tempo przyrostu liczby w wieku produkcyjnym od kilku lat jest coraz mniejsze i w tym roku osiągnie poziom najniższy. Od 2011

Mimo ogromnego zaangażowania większości pracowników publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej, problemem pozostaje skuteczność aktywnej polityki rynku pracy.

roku będziemy mieli do czynienia z powolnym spadkiem tej liczby. Po czwarte, problem niedostosowania strukturalnego znacznej części zasobów pracy w Polsce do wymagań rynku pracy, co jest efektem niewłaści-

wej struktury kształcenia i systemu edukacji. Tę niekorzystną sytuację pogłębia dodatkowo brak dostępu do kompletnej informacji o rynku pracy, niedostatecznie rozwinięty rynek nowoczesnych usług pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego oraz brak nowoczesnego systemu kształcenia ustawicznego. Po piąte wreszcie, mimo ogromnego zaangażowania większości pracowników publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej, problemem pozostaje skuteczność aktywnej polityki rynku pracy. Usługi rynku pracy są dostępne tylko dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy, a nie dla wszystkich, którzy tego potrzebują. Sektor publiczny nie jest w stanie w krótkim czasie objąć kompleksowym wsparciem nawet osób bezrobotnych, nie mówiąc już o poszukujących pracy. Nierzadko zdarza się również, iż indywidualne podejście do klienta, z powodu kilkuset osób przypadających na jednego pracownika publicznych służb zatrudnienia, pozostaje tylko w sferze teorii.

W mojej opinii najważniejsze jest podjęcie zdecydowanych działań zmierzających do rozwiązania wyżej wymienionych problemów rynku pracy. Mamy teraz niepowtarzalną szansę, by to zrobić dzięki wsparciu finansowemu z Europejskiego Funduszu Społecznego (choćby testując nowe rozwiązania w ramach projektów innowacyjnych).

Jako przewodniczący Krajowej Sieci Tematycznej „Zatrudnienie i integracja społeczna” zapewne spotkał się Pan z wątpliwościami, czy to forum może spełnić duże oczekiwania, jakie się z nim wiąże. Czy nie będą to (znane z polskiej praktyki) spotkania gremium specjalistów i działaczy, z których w praktyce wiele nie wyniknie. Czy widzi Pan szansę rzeczywistego wpływu Krajowej Sieci Tematycznej na konkretne rezultaty działań na rzecz poprawy jakości zatrudnienia w Polsce oraz integracji na rynku pracy?

Jestem przekonany, że KST dobrze zrealizuje postawione przed nią zadania i z sukcesem zakończy swoją misję. Kompetencje gremium, któremu przewodniczę, są precyzyjnie określone. Do naszych obowiązków należy m.in.: opiniowanie strategii wdrażania oraz walidacja produktów projektów innowacyjnych realizowanych w kompo-

Należy podkreślić, że sporym atutem Sieci jest fakt, iż tworzy się grono specjalistów i ekspertów w swoich dziedzinach, które poszerzy się jeszcze o oczekiwanych przez nas realizatorów projektów innowacyjnych. Właśnie takie gremium wydaje się najlepszym gwarantem zachowania realnego wpływu KST na kształt ostatecznych rezultatów projektów innowacyjnych, a także ich maksymalnego skorelowania z rzeczywistymi potrzebami polskiego rynku pracy oraz oczekiwanym wsparciem w obszarze integracji społecznej.

nencie centralnym, organizowanie seminariów, konferencji, forów i innych form spotkań w celu wymiany doświadczeń i konfrontacji założeń projektodawców z ekspertami i praktykami, a także zapewnienie przepływu wiedzy na temat realizacji projektów na poziomie centralnym i regionalnym dzięki udziałowi przedstawicieli Regionalnych Sieci Tematycznych w pracach KST. Sieci biorą również udział w procesie upowszechniania i włączania rezultatów projektów innowacyjnych do głównego nurtu polityki, współpracują z pozostałymi obszarowymi KST w celu wymiany informacji i opracowywania dobrych praktyk czy przygotowują dodatkowe analizy lub ekspertyzy niezbędne do realizacji swych zadań.

Mamy również przyjęty wewnętrzny regulamin funkcjonowania oraz wstępny harmonogram działań, co niewątpliwie ułatwia i usprawnia pracę. Należy podkreślić, że sporym atutem Sieci jest fakt, iż tworzy się grono specjalistów i ekspertów w swoich dziedzinach, które poszerzy się jeszcze o oczekiwanych przez nas realizatorów projektów innowacyjnych. Właśnie takie gremium wydaje się najlepszym gwarantem zachowania realnego wpływu KST na kształt ostatecznych rezultatów projektów innowacyjnych, a także ich maksymalnego skorelowania z rzeczywistymi potrzebami polskiego rynku pracy oraz oczekiwanym wsparciem w obszarze integracji społecznej.

Czy oprócz szans widzi Pan również jakieś zagrożenia dla funkcjonowania Sieci?

Owszem, widzę pewne niebezpieczeństwo w prawidłowej realizacji zadań Sieci Tematycznych, jednak nie tych na szczeblu krajowym, lecz regionalnym. Wdrażanie projektów innowacyjnych na poziomie regionalnym niesie ze sobą wiele problemów praktycznych, które w pewnej części już się uwidoczniły. Część Instytucji Organiz-

ujących Konkurs ogłosiła już konkursy w tej dziedzinie, niektóre nawet zakończyły wybór wniosków. Pojawiają się jednak pytania dotyczące przygotowania merytorycznego członków Komisji Oceny Projektów oraz ich doświadczenia związane z realizacją projektów innowacyjnych, na co zwracają uwagę eksperci. Nadal na poziomie krajowym nie oddelegowano przedstawicieli sieci regionalnych, w związku z tym w KST nie wiemy jakie projekty zostały wybrane do dofinansowania.

Za kilka miesięcy może się okazać, że w kilku województwach realizowany jest ten sam albo bardzo podobny projekt innowacyjny, być może nawet przez jednego wnioskodawcę. Będzie jednak za późno, by przeciwdziałać marnotrawieniu środków publicznych na równoległe testowanie tych samych rozwiązań w kilku miejscach. Może się wreszcie okazać, że pewnych tematach innowacyjnych regiony nie ogłoszą konkursów, a w innych będziemy mieli ich nadmiar.

Konkludując, należy stwierdzić, że poprzedni system, mimo jego wszystkich niedoskonałości, był pod tym względem zdecydowanie lepszy. Umożliwił bowiem ogłoszenie konkursów we wszystkich tematach oraz minimalizował ryzyko dublowania się projektów. Biorąc po uwagę efekty, jakie przyniósł EQUAL oraz te z obecnej perspektywy finansowej, warto się zastanowić, czy w nowej perspektywie finansowej nie powróć do wdrażania projektów innowacyjnych tylko na poziomie krajowym.

Które z wielu problemów polskiego rynku pracy w największym stopniu wymagają rozwiązań innowacyjnych, w których znajdujemy się w martwym punkcie, ponieważ wszystkie konwencjonalne metody ich rozwiązania nie przyniosły istotnych rezultatów? Czego powinniśmy oczekiwać od projektów innowacyjnych oraz czy istnieją czytelne kryteria uznania projektu za innowacyjny zanim potwierdzi to praktyka?

Nie podejmę się odpowiedzi na pytanie, który z problemów polskiego rynku pracy wymaga szczególnie rozwiązań innowacyjnych. W mojej opinii wszystkie kwestie, które wymieniłem na początku naszej rozmowy, wymagają pilnego rozwiązania również przy wsparciu projektów innowacyjnych.

I tu dochodzimy do sedna: pojęcie „innowacyjność” jest bardzo płynne. Oczywiście mamy definicję oficjalną, zawartą w *Wytycznych w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*, co jednak nie oznacza, że kryteria umożliwiające uznanie projektu za innowacyjny są bardzo precyzyjne. Celem projektu innowacyjnego jest poszukiwanie nowych, lepszych, efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów mieszczących się w obszarach wsparcia EFS. Podejście innowacyjne w PO KL to nastawienie na wsparcie nowych, nietypowych grup na rynku pracy oraz rozwiązanie problemu, który do tej pory nie był przedmiotem polityki państwa. To także wykorzystanie nowych instrumentów w rozwiązywaniu dotychczasowych problemów na rynku pracy, adaptacja rozwiązań sprawdzonych w innych krajach czy regionach lub modyfikacja dotychczas stosowanych instrumentów w celu zwiększenia ich adekwatności, skuteczności i efektywności. To również obowiązek uwzględnienia w trakcie prowadzenia projektu działań ukierunkowanych na upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki krajowej rozwiązań wypracowanych w jego ramach.

Niby wszystko jest czytelne, jednak jeśli bliżej przyjrzymy się problemowi, okaże się, że nie ma prostej recepty na właściwy wybór projektu innowacyjnego. Każdy musi być potraktowany bardzo indywidualnie i oceniony przez pryzmat konkretnego zagadnienia, grupy docelowej oraz czasu i obszaru realizacji. Dlatego tak ważną kwestią są praktyczne doświadczenia osób oceniających projekty innowacyjne, wyniesione z poprzedniego systemu finansowania.

Biorąc po uwagę efekty, jakie przyniósł EQUAL oraz te z obecnej perspektywy finansowej, warto się zastanowić, czy w nowej perspektywie finansowej nie powróci do wdrażania projektów innowacyjnych tylko na poziomie krajowym.

Jakie warunki powinny spełniać projekty, które warto wdrażać i upowszechniać?

Warunkiem, o którym wcześniej nie wspominałem, a który powinien w znacznym stopniu determinować wybór danego wniosku do dofinansowania, jest potencjał produktu finalnego projektu, czyli użyteczność produktu dla rozwoju realizowanej polityki społecznej, jego wpływ na skuteczność rozwiązywania problemów grupy docelowej, a także możliwość adaptacji w innych dziedzinach oraz kapitałochłonność (nakłady konieczne w celu efektywnego wdrożenia produktu).

Zna Pan dobrze rozwiązania stosowane za granicą. W jakich dziedzinach powinniśmy skorzystać z projektów ponadnarodowych? Które z krajów europejskich mogą być dla nas szczególnie cennym źródłem wzorcowych rozwiązań?

W mojej opinii powinna istnieć tutaj pełna swoboda. Spodziewam się, że wnioskodawcy będą nas pozytywnie zaskakiwać ciekawymi projektami z udziałem partnerów z innych krajów. Jestem gorącym zwolennikiem współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL. Uważam przy tym, że współpraca ta stanowi niezmiernie istotny element w budowaniu przewagi konkurencyjnej Unii Europejskiej na światowym rynku pracy.

W każdym państwie UE funkcjonują ciekawe rozwiązania, które można spróbować wykorzystać w celu poprawy funkcjonowania krajowego rynku pracy. W Niemczech i Austrii dobrze funkcjonuje system kształcenia ustawicznego, w Danii i Holandii umiejętnie połączono ogień z wodą, czyli elastyczność i bezpieczeństwo na rynku pracy, a w Hiszpanii w ciekawy sposób zaangażowano partnerów społecznych w poprawę sytuacji zatrudnieniowej. W krajach skandynawskich świetnie funkcjonuje system zabezpieczenia społecznego, w Czechach skutecznie zintegrowano działania służb zatrudnienia i instytucji pomocy społecznej, w Anglii sprawdził się model zlecania wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych prywatnym instytucjom rynku pracy, we Francji bezwzględny obowiązkiem organizacji pracodawców jest wspieranie przedsiębiorczości, a w Rumunii wprowadzono nowatorski program pomocy rodzinom zwalnianych z pracy górników.

Dobre pomysły są porozrzucane w różnych miejscach Europy, sporo jest ich również w Polsce, warto po nie sięgać i dzielić się nimi, do czego gorąco zachęcam. Rolą Komisji Oceny Projektów oraz KST będzie wspieranie tych najbardziej wartościowych z punktu widzenia długofalowego interesu Polski.

Był Pan zaangażowany w prace Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Co dało Panu tamto doświadczenie, jaką rolę spełnił EQUAL w naszym kraju?

W latach 2005–2008 byłem członkiem komitetów sterujących w dwóch projektach EQUAL. Rozwiązania sprawdzone w jednym z nich zostały wprowadzone w życie wraz z nowelizacją *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, rozwiązania z drugiego nadal czekają na wdrożenie. Myślę, że to jednak tylko kwestia czasu. Sądzę, że teraz powinniśmy skupić się raczej na poszukiwaniu kolejnych, lepszych, efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów polskiego rynku pracy, ponieważ w ciągu ostatnich kilku lat zmienił się on przecież w znacznym stopniu. Rok 2010 stawia przed nami często całkowicie nowe wyzwania. Niemniej jednak najciekawsze rezultaty PIW EQUAL i tak są propagowane poprzez ich zastosowanie w standardowych konkursach PO KL.

Zgodnie z założeniem programu EQUAL, w ramach projektów wypracowano nowe rozwiązania dla rynku pracy, których skuteczność była sprawdzana w trakcie fazy testowania. Powstało łącznie 86 rezultatów, 98 projektów tego programu było realizowanych przez ponad 700 różnorodnych podmiotów (prywatnych, publicznych i pozarządowych, krajowych i zagranicznych). Nie wszystkie wypracowane modele zostały wprowadzone do powszechnej polityki, a tak naprawdę kluczowych rozwiązań, które znalazły powszechne zastosowanie było tylko kilkanaście. Warto było jednak przejść ten specyficzny chrzest bojowy i teraz należy zrobić wszystko, aby dobrze wykorzystać to doświadczenie. ●

Rozmawiała
Jolanta Liczbińska

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI – KRAJOWA INSTYTUCJA WSPOMAGAJĄCA
CENTRUM PROJEKTÓW EUROPEJSKICH, UL. DOMANIEWSKA 39A, 02-672 WARSZAWA
TEL.: (22) 378 31 00, FAKS: (22) 201 97 25, E-MAIL: KIW@CPE.GOV.PL
WWW.KIW-POKL.ORG.PL

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Biuletyn współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki